Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 214 (3412)
14 ЧОРШАНБА
СЕНТЯБРЬ 1977 й.
Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлади
Баҳоси 2 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ТОНГГИ ГАЗЕТАЛАРДА

⊙ Республика коммунистлари ва барча меҳнаткашларини партия XXV съездининг қишлоқ хўжалигини ривожлантириш борасидаги қарорларини муваффақиятли амалга оширишга сафар б а р этиш, 1977 йилда давлатга белгиланган план ва қабул қилинган социалистик мажбуриятлардан анча кўп ғалла сотиш имкониятини берган мўл ялпи дон ҳосили олинишини таъминлаш борасидаги катта ташкилотчилик ва сиёсий ишлари учун КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Владимир Васильевич Шчербицкийни Ленин ордени ҳамда иккинчи «Ўроқ ва Болға» олтин медали билан мукофотлаш тўғрисида СССР Олий Совети Президиумининг Фармони эълон қилинган.

⊙ В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик Фанлари академиясининг мамлакатимизда пахтачиликни янада ривожлантириш проблемаларига ва фаннинг вазифаларига бағишланган илмий сессияси Тошкентда ўз ишини давом эттирмоқда. 13 сентябрь куни сессияда секция мажлислари ўтказилди.

Ташаббус самараси

Юрий Мелкумянц йил бошида бригаданинг навбатдаги йиғилишида икки прицеп билан ғишт ташиш таклифини киритган эди. Унинг ҳамкасбларидан Азим Мирзаев билан Тўлқин Мансуров бу таклифга қўшилдилар. Ташаббус 2515-автоколонна раҳбарлари томонидан маъқулланди, кейинчалик у юкларни марказлаштирилган усулда ташиш шаҳар трестига қарашли автомобиль хўжаликлари коллективларига тарқалди.

Кабинали автомашина кузовига 8, биринчи прицепга 10 та поддон қўйиб ғишт ташилар эди. Иккинчи прицепга 6 та поддон ортиладиган, яъни ҳар сафар 1260 та ғишт кўп ташиладиган бўлди. Бригаданинг азамат шофёрларидан Т. Мансуров билан А. Мирзаевлар йил бошидан шу зайлда ишлаб келмоқдалар.

Ташаббускорларни н г йил бошидан буён планга қўшимча ташиган ғишти

Бугун

ярим миллион донадан ортди. Бу билан улар Улуғ Октябрнинг 60 йиллигига қабул қилган йиллик планларини бажариш мажбуриятларини ҳам муддатидан илгари адо этдилар. Бу азаматлар номини 2515-автоколоннада ва улар юк ортадиган 5-ғишт заводлари бошқармасининг 1 ва 6-заводида ҳурмат билан тилга оладилар.

МОНТАЖ ТУГАЛЛАНДИ

Бугун

Богдан Хмельницкий кўчасида тўққиз қаватли турар жой биноси қурилишидаги умумий монтаж ишлари муддатидан илгари тугалланди.

Эллик тўрт хонадонга мўлжалланган бу уй-жойни уйсозлик комбинати 3-қурилиш бошқармасининг Иван Хван бошлиқ монтажчилар коллективи амалга оширди. Участка бинокорлари бундан аввал Тошкент медицина институти массиви қурилишида ҳам ҳар бири 54 хонадонга аталган иккита уй қурилишини битказишган эди.

Бинокорлар бу бинони Улуғ Октябрь социалистик революциясининг шонли юбилейигача ҳамшаҳарларимизга тортиқ этишга аҳд қилишган.

Пойтахтимизнинг бир куни

ТЕНГЛАРНИНГ ТЕНГИ

СССР ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИ ЮТУҚЛАРИ ВИСТАВКАСИДА ЎЗБЕКИСТОН ССР КУНЛАРИ

МОСКВА, 13 сентябрь. (ЎЗТАГ махсус мухбири В. Остролуцкий). Ўзбекистон делегацияси эрталаб пойтахтнинг Қизил майдонига келди. В. И. Ленин Мавзолейига гулчамбар қўйилди. Бу — мамлакатимиз халқларини ягона аҳил оилага уюштириб, уларга бахт-саодат, равнақ сари кенг ва порлоқ йўл очиб берган Ильичга чексиз садоқат рамзидир. Делегация В. И. Ленин мақбарасини зиёрат қилди.

Ўша куни Номаълум солдат қабрига ҳам гулчамбар қўйилди. Ўзбекистон намояндалари Улуғ Ватан уруши йилларида ҳалок бўлган жангчиларнинг хотирасини бир дақиқа сукут сақлаб ҳурмат билан эслаб ўтдилар.

... Халқ хўжалиги ютуқлари виставкаси — мамлакатнинг бош кўргазмаси азиз меҳмонларни шод-хуррамлик билан кутиб олади. Қирмизи транспарантларга самимий таклиф сўзлари ёзилган: «Азиз ўзбек дўстлар, хуш келибсиз». Қудратли репродукторлар ўзбек куйларини бутун виставка бўйлаб эшиттирмоқда. Юзлаб москваликлар, пойтахт меҳмонлари виставканинг марказий мажлис залига қараб йўл олади. Бу ерда бугун Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида очиладиган Ўзбекистон ССР кунларига бағишланган матбуот конференцияси ўтказилади.

Конференцияда ленинча Коммунистик партия раҳбарлигида Октябрдан кейинги олтмиш йил мобайнида Ўзбекистон ССР босиб ўтган шонли йўл тўғрисида гапириб берилди. Журналистларнинг саволларига делегация аъзолари — министрлар, республика идораларининг раҳбарлари, олимлар жавоб қайтардилар. Улар Совет Ўзбекистонининг бугунги кундаги барча муваффақиятлари ленинча миллий сиёсат улуғ принциплари амалга оширилганлигининг, КПСС доно раҳбарлигининг натижаси эканлигини таъкидлаб ўтдилар. Улуғ Октябрь социалистик революцияси, деб таъкидлаб ўтишди нотиқлар, ўзбек халқини ижтимоий, иқтисодий ва миллий зулмдан озод қилди, Ўзбекистон меҳнаткашларини янги ҳаёт қурилишининг кенг ва порлоқ йўлига олиб чиқди, уларга ўзининг социалистик давлатини барпо этиш, экономика ва маданиятини гуркираб ривожлантириш учун шароитларни яратиб берди.

Ўзбекистон меҳнаткашларининг янги жўшқин ижодий кучи, ғайрати, деб таъкидланди матбуот конференциясида, барча совет кишилари учун тарихий воқеа бўлган Улуғ Октябрнинг 60 йиллигига тайёргарлик туфайли, СССР Конституцияси лойиҳасининг муҳокамаси туфайли янада ортиб кетди. Республика меҳнаткашлари юбилей йили мажбуриятини шараф билан бажаришга — планга қўшимча равишда 400 миллион сўмлик саноат маҳсулоти етказиб беришга ва Ватан хирмонига 5 миллион 360 минг тонна «оқ олтин», кўпдан-кўп бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари топширишга астойдил азми қарор қилишган.

«Бутун совет халқининг зўр ғайрати билан қилган меҳнати туфайли биз эски Россияда жуда оддий тушунча бўлган қолоқ миллий чекка ўлка деган тушунчани мутлақо йўқотишга эришдик». «Совет Ўзбекистони» юбилей виставкаси ўртоқ Л. И. Брежневнинг бу сўзларини ёрқин тасдиқлаб турибди. Бу юбилей кўргазмасининг экспозицияси Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасининг энг катта павильонларидан бири — «Совет маданияти» павильонида кенг қулоч ёзган. Экспозиция москваликлар ва пойтахт меҳмонлари, юбилей виставкасини томоша қилиш учун матбуот конференциясига келган кишилар кўз ўнгида намоён бўлган пахта даласидан бошланганлиги табиийдир. Неча минг километр масофадан шу воқеа арафасида келтирилган оппоқ пахта деҳқонларнинг меҳрибон қўли ҳароратини бамисоли сақлаб тургандек.

«Деҳқончилик» бўлимида Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Ленин мукофотининг лауреати Турсуной Охунова эришган муваффақиятлар тўғрисида ҳикоя қилинади. Унинг меҳнатига КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг кечагина йўллаган мактубида юксак баҳо берилди. Турсуной Охунова бошлиқ бригада коллективи юбилей йилида ҳар гектар ердан 60 центнер «оқ олтин» топширишни мўлжаллаб қўйди. Бригада бошлиғининг ўзи эса мавсумда 460 тонна пахта теришга аҳд қилган. Бригада ўз мажбуриятини муддатидан илгари, 15 октябргача бажаришни мўлжаллаб турибди.

Кўпдан-кўп рангли телеэкранларда Ўзбекистон меҳнаткашларининг — пахтакорлар ва металлурглар, шоликорлар ва оловкорлар, авиаторлар, балиқчилар, чўлқуварларнинг шонли ишлари тўғрисидаги телефильмларнинг кадрлари бирин-кетин намоён бўлади. Виставка стендларида, проспектларда «Кибернетика институти», «Самолётсозлик», «Атом реактори» деган номлар тез-тез кўзга ташланиб туради... Буларнинг ҳаммаси Ўзбекистонда бундан бор-йўғи 60 йил муқаддам ҳар юз кишидан фақат икки кишигина ўқиш ва ёзишни билган, саноат ишлаб чиқариши эса ярим кустарлик корхоналаридан иборат бўлган Ўзбекистонда эндиликда мавжуддир.

Мана ҳужжатли фотосуратлар: йигирманчи йилларнинг ўрталарида Бўзсув ГЭСи ишга туширилган. Бу ГЭС ленинча ГОЭЛРО планига биноан қурилган. Республикадаги барча электр станцияларнинг ўшандаги қуввати ўн минг киловаттдан ортмаган бўлса, эндиликда Сирдарё ГРЭСининг биргина ўзи 1,5 миллион киловатт қувватга эгадир. Матбуот конференциясида айтилганидек, Ўрта Осиёдаги бу энг катта иссиқлик станциясида йил охирига қадар яна иккита 300 минг киловаттли турбина ишга туширилади.

Виставка бўлимларидан биридаги стенд ёнида москвалик мўйсафид, эндиликда пенсионер Иван Стадниченкони томошабинлар даврасида учратдик.

— Республиканинг барпо этилаётган саноатига ёрдам бериш учун Ўзбекистонга Москвадан 1932 йилда борган мутахассисларнинг катта группасида бўлиш менга ҳам насиб этган эди, —деб эслайди ветеран — Инженер ва техниклар, шу билан бирга турли касб-кор эгалари бўлган ишчилар ҳам Ўзбекистонга боришди. Бизнинг группамиз ёлғиз эмас эди. Мана энди эса ўқиб турибман: Ўзбекистон олий ўқув юртлари ўтган йили халқ хўжалигининг ғоят турли тармоқлари учун 74,2 минг юқори малакали мутахассис тайёрлаб берибди. Бу қадар қисқа вақт ичида шунчалик равнақ топиш қаерда, қайси мамлакатда бўлиши мумкин? Бизнинг тенг ҳуқуқли ва чинакам озод совет республикаларимизнинг бузилмас ва аҳил иттифоқидагина бўлиши мумкин!

Қорақалпоғистон виставкада алоҳида бўлимда намойиш қилиб кўрсатилган. Автоном республика меҳнаткашларининг бугунги куни, КПСС XXV съезди чизиб берган бунёдкорлик программасини муваффақиятли бажаришга бўлган уларнинг жуда катта интилишлари тўғрисида кўпдан-кўп экспонатлар ҳикоя қилади. Чиндан ҳам бунёдкорлик программасидир: асрлар мобайнида бекор ётган ерларда партия съездининг қарорига биноан шоликорликнинг улкан зонаси барпо этилмоқда. Фотограф томонидан бундан икки йил муқаддам ва шу йил ёзда битта нуқтадан олинган икки манзара таққослаш учун намойиш этилади. Биринчи суратда жонсиз ётган қум барханларига ҳужум қилаётган бульдозерлар колоннаси тасвирланган: иккинчи суратда қаторлашиб турган уйлар кўзга ташланади.

Томошабинлар машинасозликка, енгил саноат ва кончилик саноатига бағишланган стендлар ёнида узоқ вақт тўхтаб қоладилар. Бу тармоқ маҳсулотларининг кўпчилиги республикадан, ҳатто мамлакатдан ташқарида ҳам машҳурдир — булар энг яхши тўқимачилик машиналари ва кабеллар, ер қазийдиган техника ва газламалар, нафис чинни, қоракўл, рангли металлар, мармардан иборатдир. Ўзбекистон мамлакатнинг марказий районларини, индустриал Урални, Қозоғистон, Қирғизистонни саховат билан таъминлаётган газ ҳам шулар қаторида албатта.

Мамлакат — Ўзбекистонга, Ўзбекистон — мамлакатга — юбилей виставкасининг ёрқин ва яққол ҳикоясидаги бу икки фикр бир-биридан ажралмасдир. Ўзбекистон меҳнаткашлари хўжалик ва маданий қурилишда эришган ўзларининг барча муваффақиятлари учун Советлар мамлакатидаги барча қардош халқлардан миннатдордир. Куч-қудратимиз дўстликда ва жонажон Коммунистик партия теварагида жипслашганлигимиздадир. Матбуот конференциясида бу фикр алоҳида таъкидлаб ўтилди.

● *Тошкент—жаҳонга*

МАШИНАМИЗ ШУҲРАТИ

«Подъёмник» заводида ишлаб чиқарилаётган электр кўприк кранлари ҳозирги пайтда мамлакатимизнинг юзлаб шаҳарларида ва жаҳоннинг ўнлаб мамлакатида ишлатилмоқда. Жойлардан корхона адресига келаётган буюртмаларнинг кўплигидан ҳам корхона машинасининг шуҳрати ошиб бораётганлигини билиб олиш мумкин.

Бугун

ЗАВОД КОЛЛЕКТИВИ ЎЗ МАҲСУЛОТЛАРИНИНГ КАТТА ТУРКУМИНИ КУЙБИШЕВ, ПЕНЗА, ХАБАРОВСК, ПЕРМЬ, НИЖНИЙ ТАГИЛЬ, СВЕРДЛОВСК, ГОРЬКИЙ, ЧЕБОКСАРИ ШАҲАРЛАРИГА ЮБОРДИ.

Шу йилнинг ўзида Германия Демократик Республикасига ўнлаб кран жўнатилди. Ҳозир Ироқ, Миср Араб Республикаси учун ҳам экспорт машиналари тайёрланмоқда.

БАЙРАМГА АТАБ

«Учқун» тўқимачилик галантерея фирмасининг тайёр маҳсулотлар омборидан.

Бугун

мамлакатимизнинг Москва, Минск, Рязань, Ўш ва Ашхобод шаҳарларига янги хил товарлар ортилган контейнерлар жўнатилди. Улар орасида Ўзбекистон гуллари туширилган ипакли ва крепдешин рўмоллар ҳам бор. Бу рўмоллар шонли санага бағишлаб тайёрланган.

Фирманинг ҳамма цехларида байрам олди вахтаси кенг қулоч ёймоқда. Улуғ Октябрнинг 60 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақада ветеран ишчилардан Евгения Тихонова, Евдокия Фениковалар пешқадамлик қилишмоқда.

ОЛИС МАНЗИЛНИ КЎЗЛАБ

Бугун

Тошкентдаги 55-ихтисослаштирилган автомобиль базасининг дарвозасидан чиққан икки юк машинаси узоқ манзилни кўзлаб, йўлга равона бўлди. Бортига зарур халқ хўжалик юклари ортилган «МАЗ — 500» маркали қудратли машиналарни корхонанинг илғор ҳайдовчилари бошқариб боришмоқда.

Бу машиналарнинг бири Москва шаҳри, иккинчиси эса Ленинск — Кузнецк шаҳрига бир неча ҳафтадан кейин кириб боради. Уларни моҳир ҳайдовчилардан Б. Шарафаев, Ю. Пелепец, Б. Шамов, А. Абдуллаев, Б. Борщецкий ҳайдашмоқда.

Автомобиль корхонаси асосан мамлакатимизнинг узоқ шаҳарларига муҳим халқ хўжалик юкларини ташиб беришга ихтисослаштирилган. Шунинг учун ҳам унинг ҳайдовчилари етиб бормаган шаҳарларни картадан топиш қийин. Транспортчилар йил бошидан бери Ўрта Осиё республикалари, Россия Федерацияси, Закавказье ўлкаларига ҳаммаси бўлиб 3 миллион 557 минг тонна халқ хўжалик юкларини белгиланган муддатда ташиб бердилар.

ЎН ОЛТИ МИЛЛИОН ТОННА ЮК

Бугун

пойтахт темир йўл бошқармаси «пўлат из» чавандозларининг йил бошидан буён манзилларга етказиб берган юки 16 миллион тоннадан ошиб кетди. Ана шунча юк 360.516 вагонда ташилди.

Шу кунларда темирйўлчиларнинг юмуши қизиб кетди. Улар қишлоқ хўжалиги учун минерал ўғитлар, химиявий дори-дармонлар ташимоқдалар. Бундан ташқари мамлакатимизнинг шимолидаги шаҳар ва қишлоқларга область хўжаликларида етиштирилган сабзавот ва мевалар кўплаб жўнатилмоқда.

ЗАРБДОР ҚУРИЛИШ ОДАМЛАРИ

ЖИЛОКОРЛАР

(ФОТОРЕПОРТАЖ)

Метрополитен қурилишида айни кунларда асосан электр монтажлаш, рельс ётқизиш, бетонлаш ва жилокорлик ишлари бажариляпти. Бекатларни безашга меъморлар билан бирга рассомлар, нақш ўймакорлари катта ҳисса қўшишмоқда. «Чилонзор» станциясини жилолашда латвиялик рассомлар ҳам қатнашишмоқда. Ригалик санъаткорлардан Латвия ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, рассом Г. Кроллис, ўймакор усталардан М. Озолине, И. Кролле ва бошқалар ўзбек миллий бадиий санъати намуналари билан яқиндан танишгач, ўн олтита катта ўймакорлик санъати намуналарини яратиб, ўзбекистонлик л а р г а тортиқ қилишган эди. Ҳозир дўстлар совғаси Тошкент ер ости қасрига ўрнатилмоқда.

Метрополитен қасрлари ўзида бепоён Ватанимиз халқларининг ўзаро қардошлиги, «оқ олтин» ўлкаси кишиларининг мамлакатимиз бойлигига-бойлик қўшиш ниятида олиб бораётган улуғвор ишлари, саховатли ўзбек юртининг бахтимиз учун курашган қаҳрамонлари ҳақида сўйлаши керак.

Иттифоқимиз н и н г турли жойларидан қалб амри, дўстлик туйғуси билан Тошкентга келиб, ўзбек метроси қурилишида тер тўкаётган, Улуғ Октябрнинг шонли юбилейигача ер ости қасри қурилишини тугаллашга иштиёқманд барча бунёдкорларнинг ниятлари ана шундай!

Жамоатчи фотомухбир Ш. Иброҳимовнинг объективларида акс этган суратлар ана шулар ҳақида ҳикоя қилади.

СУРАТЛАРДА: ўймакор Носиржон Набиев қўли гул, дидли йигит (юқорида). У ҳар бир нақш чиройли, сифатли бўлишига ҳаракат қилади.

Ҳамшаҳарларим и з метро станциялари ишга тушадиган онларни интиқлик билан кутишяпти. Пардоз ишлари тугалланиш арафасида турган «Собир Раҳимов» бекатининг кўриниши. (ўртада).

Тошкент метро қуриш тресги 1-қурилиш-монтаж бошқармасининг техник-лаборантлари (сўнгги сурат, чапдан) Валентина Соколова ва Ирина Мартинова. Улар ҳам ўз вазифаларини сидқидилдан адо этишмоқда.

КОМСОМОЛ-ЁШЛАР ҒАЙРАТИ

Куни-кеча Тошкент метрополитени қурилишининг ҳамма станциялари минглаб комсомол-ёшлар — ишчилар, студентлар, техникумларнинг ўқувчилари билан гавжум бўлди. «Комсомол» станцияси қурилишини оталиққа олган Киров районидаги корхона ва муассасаларнинг ҳашарчилари ўз участкаларига келишди. Улар райондаги 28595 комсомолни ўз сафига бирлаштирган 220 бошланғич комсомол ташкилотининг вакилларидир.

Улуғ Октябрнинг 60 йиллигига метрополитен қурилишининг биринчи навбатини фойдаланишга топшириш учун социалистик мусобақа бошланганда ҳисоб-кредит техникумининг уч юзга яқин комсомоллари ҳар куни 25 кишининг оталиқдаги станцияга бориб ишлаб бериши юзасидан ташаббус бошлаган эди. Май ойида бошланган бу ташаббус ҳамон давом этяпти. Унга олий ўқув юртлари, техникумлар, корхона ва ташкилотларнинг оловқалб ёшлари қўшилишган. Киров район партия комитети қарори билан ҳар бир корхона комсомол ташкилотига алоҳида участка ажратиб берилган. Иш шу участкаларда олиб борилялти.

Ўзаро социалистик мусобақада алоқа, электроника институтлари, Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллиги номли тикув ишлаб чиқариш бирлашмасининг комсомол-ёшлари зарбдорлик қилишяпти. Район комсомол-ёшларининг куч-ғайрати туфайли метро қурувчиларнинг иш суръати кун сайин ортиб боряпти.

ИШЧИЛАР ҲУЗУРИДА

Октябрь район «Билим» жамияти ташкилоти СССР янги Конституциясининг лойиҳасини меҳнаткашлар ўртасида кенг пропаганда қилиш мақсадида кўпгина жойларда турли тадбирларни амалга оширмоқда.

Бугун

область партия комитетининг лектори С. Ризаев Ўрта Осиё озиқ-овқат саноати корхоналарини лойиҳалаш илмий тадқиқот институтида суҳбат ўтказди. Лектор В. И. Коновалов эса «Оргтехстрой» трестида бўлди. Ишчилар, хизматчилар Конституция лойиҳаси ҳақидаги суҳбатларни мароқ билан тингладилар.

Бундай тадбирлар районнинг бадиий буюмлар, ўйинчоқлар, «Сувенир» фабрикаларида ҳам ўтказилди.

● *Жонажон шаҳримизни ободонлаштирамиз ва гўзаллаштирамиз*

КЎРКАМ БЎЛЯПТИ

Пойтахтимизн и н г Октябрь районидаги кўча ва проспектлар шу кунларда янада кўркамлашиб бормоқда. Район ободонлаштириш бошқармасининг кўкаламзорлаштирувчилари

Бугун

Навоий проспектининг Ўрдадан Охунбобоев майдонигача бўлган қисмида йўл четларига чим ётқизиш ишларини бошлаб юбордилар. Бу иш тўла амалга оширилгач, улуғ шоир номидаги кўча янада жозибали қиёфа касб этади. Ободончилар йўлкалар атрофидаги 4 минг квадрат метр жойга манзарали чим ётқизадилар.

Айни пайтда Хадра майдонида ишга туширилаётган пиёдалар йўл ўтказгичи атрофига ҳам суғориш тармоқлари, кўкаламзорлаштирилган зона бунёд этилмоқда. Уйғур кўчасида 6 гектар майдонда янги кўчатлар ўтқазилади. Бундан ташқари, Навоий проспекти ва Охунбобоев майдонининг атрофларига икки километр ҳажмда темир тўсиқлар ўрнатиш кўзда тутилмоқда.

Улуғ Октябрнинг 60 йиллиги олдидан шаҳримизни янада ободонлаштириш ва бадиий-сиёсий жиҳатдан безаш конкурсида райондаги барча ташкилотлар актив иштирок этмоқда.

Ҳ. МИРЗАКАРИМОВ.

▲ ФУТБОЛ

Кураш кескинлашмоқда

Кеча биринчи лига командалари ўртасида футбол бўйича СССР чемпионатининг навбатдаги тур учрашувлари бўлиб ўтди.

Тошкентнинг «Пахтакор» командаси Свердловск шаҳрида «Уралмаш» коллективи билан ўйнаган эди. Бу учрашувда ҳар икки команда ўйинчиларининг барча ҳаракатига қарамай ҳисоб очилгани йўқ—0:0. Шундай қилиб 28 учрашувдан сўнг 38 очко тўплаган ҳамшаҳарларимиз ҳамон турнир жадвалида пешқадамлик қилишмоқда.

Аммо уларга ўз майдонида навбатдаги ғалабани қўлга киритган Москванинг «Спартак» ҳамда Минскнинг «Динамо» командалари яқинлашиб қолишди. Ҳозир бу икки команда 37 тадан очкога эга. Кечаги турда москваликлар ивано-франковсклик клубдошларини 5:0 ҳисобида, минскликлар эса «Кривбасс» коллективини 2:0 ҳисобида мағлубиятга учратдилар.

Пешқадамларни таъқиб этиб келаётган «Кузбасс» кутилмаганда ўз майдонида «Помир» футболчиларига 0:1 ҳисобида ютқазиб қўйди.

телетайп лентасидан

▲ БУХАРЕСТ. Руминиянинг Ботошани шаҳрида йирик турар жой массивини қуриш бошланди. Яқин йилларда 12 минг оила бу ердаги янги квартираларга кўчиб келади. Районда магазин, мактаб, маиший хизмат кўрсатиш корхоналарининг кенг шоҳобчалари очилади.

Республиканинг бошқа шаҳарларида ҳам уй-жой қурилиши тез суръатлар билан ривожланмоқда. Хунедоара, Галац, Питешти шаҳарларида ҳам янги турар жой районлари қад кўтарди. 1971 йилдан 1980 йилгача уй-жой қурилиши планига кўра, Руминияда ўтган ўн йилдагидан тахминан 2,3 баравар кўп квартиралар қурилади.

▲ СТОКГОЛЬМ. Стокгольм аҳолисининг сони кўп йиллардан бери тўхтовсиз камайиб бормоқда. Расмий статистика маълумотларига кўра, аҳоли сони 1960 йилдан 1976 йилгача 18 процентга ёки қарийб 150 минг кишига камайган ва ҳозирги вақтда 660 мингдан озгина кўпроқ кишидан иборат.

▲ БУЭНОС-АЙРЕС. Уругвай пойтахтида ишсизлар сони ортиб бормоқда. Статистика ва цензлар бош бошқармасининг маълумотига кўра, 1976 йилнинг иккинчи ярмида Монтевидеода ишсизлик пойтахт ишга яроқли аҳолисининг 13 процентини қамраб олган. 537 минг ишчи ва хизматчидан қарийб 70 минг киши ишсиз қолган. Ишсизлар сонининг юксак даражаси Уругвай пойтахтида бу йил ҳам сақланиб қолади. Уругвай пойтахти Монтевидеода 1 миллион 261 минг киши истиқомат қилади. Бу эса бутун мамлакатдаги ишсизларнинг тахминан ярмига тенг.

▲ ВЕНА. Австрия пойтахтидаги юзлаб уй-жой бинолари аянчли ҳолда. Бу уйлардаги 240 мингдан ортиқ квартира дарҳол ремонт қилиниши керак. Бироқ шаҳар маъмурлари пойтахт турар жой фондининг аҳволини яхшилаш учун ҳеч қандай кескин чоралар кўрмаяптилар ва шу мақсадлар учун арзимаган маблағ ажратмоқдалар, деб таъкидлайди «Фолькштимме» газетаси.

▲ ПРАГА. Чехословакия инженерлари социалистик ҳамдўстликнинг бошқа мамлакатларидаги ҳамкасблари билан бирга халқаро алоқалар учун мўлжалланган дарҳол боғлайдиган янги автомат телефон станциясини ишлаб чиқаришга тайёрладилар.

Бундай телефон станцияларини ишлаб чиқариш республикада энг катта электрон саноати бирлашмаси — Прагадаги «Тесла» корхоналарида йўлга қўйилади. Бу иш Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши доирасида «Тесла»ни ихтисослаштириш планига мувофиқ амалга оширилади. ЧССР келгуси йилдан бошлаб, Совет Иттифоқига ва Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган бошқа мамлакатларга янги телефон станцияларини экспорт қилишга киришади.

БИЗ — СОВЕТ ХАЛҚИМИЗ

ҚАЛБ ДАЪВАТИ

Ҳадемай мамлакатимиз меҳнаткашлари, жаҳон прогрессив жамоатчилиги Улуғ Октябрнинг 60 йиллигини тантанали равишда нишонлайдилар. Бу жаҳонда биринчи марта социализм қурган Ватанимиз учунгина эмас, мен каби совет кишиларининг кекса авлоди учун ҳам катта аҳамиятга эгадир. Улуғ Октябрь социалистик революцияси ҳаёт йўлимизни йўлчи юлдуз бўлиб ёритмоқда.

Мен биринчи рус революцияси бўлган пайтда — 1905 йилда туғилганман. Отам — оддий ишчининг ҳаётида биринчи инқилоб буюк ўзгариш ясади. У халқ иши учун, ишчи ва деҳқонларни помешчиклар ва чор ҳокимияти зулмидан озод қилиш учун кураш бошлаганлар сафидан ўрин олди.

1918 йилда у Ленин партияси сафига кирди ва Тамбовда Волость ҳарбий комиссариатини бошқарди. Мен у пайтларда кичкина бўлишимга қарамасдан отам — қизил комиссарининг олиб борган кўп ишларидан хабардор эдим. У пайтларда коммунистлар ўз ҳаётларини таҳликага қўйиб бўлса-да қишлоқларда жуда катта иш олиб борар эдилар. Янги турмушни барпо этишимизга оқ гвардиячиларнинг к а л л акесарлари — атаманлар тиш-тирноғи билан қаршилик кўрсатар эди.

1920 йилда мен қишлоғимизда биринчилардан бўлиб комсомол сафига кирдим. Тенгдошларим билан бирга отам ва қишлоғимиздаги икки коммунистга босқинчиларнинг тўдаларини тормор этишда, Совет ҳокимиятини ўрнатишда яқиндан ёрдам бердик. Худди ўша пайтларда мен инқилоб жангчиси сифатида шакллана бошладим.

Очарчилик ҳукм сурган 1921 йилда бир гуруҳ ўртоқларим билан Тошкентга келдик. У пайтда кўплар Тошкентга — нон шаҳрига томон оқиб келишарди. Йўлда очлик ва касалликдан ёш-комсомол йигитлар, ўртоқларим Тошкентга етолмай вафот этишди. Тошкентга келгач, татар-бошқирд интернатига ўқишга кирдим. Бир йилдан сўнг Намангандаги уезд комсомол комитетига секретарь-инструктор қилиб тайинландим. У пайтлар республикада комсомол ячейкалари энди ташкил этила бошлаган, шунинг учун қишлоқларда ёшлар ўртасида тарғибот-ташвиқот ишлари олиб боришга тўғри келарди. Комсомол топшириғи билан Наманган областидаги деярли барча қишлоқларни кезиб чиқдим. Кейинроқ Бухоро Халқ Республикасининг қишлоқларида бўлдим. Ленин номли Ўрта Осиё Коммунистик университетида таълим олдим. Ўрта Осиёдаги биринчи университетнинг студентларини қишлоқ жойларда катта жамоат ишларини олиб боришга юборишар эди. 1925 йилда республикамизда ер-сув ислоҳоти бошланган пайтда биз комсомоллар ҳам халқ хўжалигида муҳим аҳамиятга эга бўлган бу ишни амалга оширишга сафарбар этилдик.

Мен Косонсойда ер-сув ислоҳоти комитети раисининг ўринбосари сифатида иш олиб бордим. Бойлар, руҳонийларнинг ер-сувларини деҳқонларга бўлиб бердик. Албатта, бизнинг бу ишимиз бойларга ёқмади. Улар бир неча марта менинг жонимга ҳам қасд қилишди...

1925 йилда ер-сув ислоҳоти кампанияси тугагач, республиканинг биринчи президенти Йўлдош ота Охунбобоев Қўқонда катта мажлис ўтказди. Унда ер-сув ислоҳотида катта хизмат қилган комсомоллар қатори мени ҳам эсдалик сўзлари ёзилган соат ва фахрий ёрлиқ билан тақдирлашди. Йўлдош отанинг бу мукофотини ҳозиргача эъзозлаб асрайман.

1927 йилда партия аъзолигига қабул қилиндим. Коммунистлик бурчим ҳар доим олдинги сафда, энг машаққатли жойларда бўлишимни талаб этарди. Партиямиз менга кўп масъулиятли вазифаларни топширди. Хўжанд округ комсомол комитетида, Қўқон округ партия мактабида ишладим. Фарғонада «Коммуна» газетасини ташкил этиб, унга биринчи муҳаррирлик қилдим.

Улуғ Ватан уруши бошлангач, кўнгиллилар қатори фронтга отландим. Жанубий-ғарбий фронтда сиёсий бошқармада меҳнат қилдим. Украинани фашист босқинчиларидан озод қилишда, фашистлар Германиясининг енгилмас деб аталган Бреслау қўрғонини ишғол этишда қатнашдим.

Ўша пайтда мен учун тинч ҳаётга қайтиш оғир ҳамда қувончли бўлди. Ватан учун бўлган қизғин жанглардан сўнг Наманган ўқитувчилар институти кафедрасида ишладим. Урушдан кейин эса мени директор қилиб тайинлашди. 1949 йилдан бошлаб эса Низомий номли Тошкент педагогика институтининг фалсафа кафедрасида ишлаб келяпман.

Ватан ва Совет ҳукумати менинг меҳнатимни муносиб тақдирлади... Ҳар гал аудиторияга кирганимда ёшлар менинг кўкрагимдаги орденларга, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи нишонига ҳавас билан қараб қолишади.

...Ҳаётда йўллар жуда кўп. Мен улардан биттасини танлаб олдим. Бу шундан иборатки, Советлар мамлакатининг минглаб кишилари қатори мен ҳам коммунизм ғалабаси учун курашяпман.

Ф. БУРНАШЕВ,
1927 йилдан бери КПСС аъзоси, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи.

ҲАЁТИМИЗНИНГ АСОСИЙ ҚОНУНИ

СССР Конституциясининг лойиҳаси умумхалқ муҳокамасида

ВАТАНИМИЗ янги Конституцияси лойиҳасининг давлат ва шахс деб аталган иккинчи бўлимида СССР гражданлиги билан боғлиқ бўлган асосий ҳолатлар ифодаланган бўлиб, унда СССР гражданларининг ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари белгилаб берилган, социалистик демократиямизнинг афзалликлари, унинг ҳақиқий инсонпарвар ва интернационализм л и ги очиқ-ойдин кўрсатилган.

Конституция лойиҳасининг бутун мазмуни инсон ҳақида, унинг фаровон турмуши ва гуллаб-яшнаши тўғрисидаги ғамхўрликлар билан суғорилган. Аслини олганда жаҳондаги биронта ҳам мамлакат граждани ана шундай тўла ҳуқуққа ва эркинликка эга эмас. Совет граждани ўз мамлакатининг ҳақиқий хўжайини бўлиши билан у давлат ишларини бошқаришда, жамоатчилик ҳамда ишлаб чиқаришда фаол қатнашади.

Лойиҳа ҳар бир киши турмушининг асослари билан боғлиқ бўлган ҳуқуқларни ўзида кенг мужассамлаштирган. Улар — меҳнат қилиш, дам олиш, уй-жойли бўлиш, соғлиқларини сақлаш, социал таъминот, билим олиш, маданият ютуқларидан фойдаланиш, илмий-техникавий ва бадиий ижод қилиш эркинлиги ва бошқа ҳуқуқлардан иборатдир. СССР гражданлари ҳуқуқларининг мазмуни бирмунча кенгайди, уларнинг моддий гарантияланиш аҳамияти ортди. Масалан, СССР янги Конституциясининг лойиҳасида меҳнат қилиш ҳуқуқи бирмунча кенгайтирилган бўлиб, у 40-моддада жумладан қуйидагича ифодаланган:

«СССР гражданлари меҳнат қилиш ҳуқуқига, яъни меҳнатнинг миқдори ва сифатига мувофиқ ҳақ тўланадиган ва гарантияланган иш олиш ҳуқуқига, шу жумладан ўзларининг лаёқатларига, қобилиятларига, ўрганган касбларига, олган билимларига мувофиқ равишда ва жамият эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда касб, машғулот ва иш танлаш ҳуқуқига эгадирлар».

Лойиҳада совет кишиларининг сиёсий ҳуқуқ ва эркинликлари сақланибгина қолмай, балки булар бирмунча кенг ифодаланган. Уларга давлат ва жамоат ишларини бошқаришда қатнашиш ҳуқуқи берилган бўлиб, бу қатнашишнинг формалари кўрсатилган.

СССР гражданлари ҳуқуқ ва эркинликларининг амалга оширилиши, унинг ўз бурчларини бажариши билан чамбарчас боғлиқдир. Ҳар бир совет граждани ҳалол меҳнат қилиши, социалистик мулкни асраши ва мустаҳкамлаши, социалистик Ватанни ҳимоя қилиши, кўп миллатли Совет давлати миллатлари ва элатларининг дўстлигини тобора мустаҳкамлаб бориши, болаларни тарбиялаш тўғрисида ғамхўрлик қилиши, жамият манфаатларига зид ва ножўя ҳаракатларга нисбатан муросасиз бўлишга даъват этилган. Ҳар бир совет граждани совет давлатининг манфаатларини ҳимоя қилишга, унинг қудратини ва обрўсини мустаҳкамлашга кўмаклашиши шарт. СССР гражданларининг интернационал бурчи — бошқа мамлакатларнинг халқлари билан дўстлик ва ҳамкорликни ривожлантиришга, ялпи тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлашга кўмаклашишдан иборатдир.

Биз, совет кишилари ҳуқуқлар, эркинликлар ва бурчлар бир-бири билан ажралмас бўлиб, улар барча совет халқининг манфаатлари учун хизмат қилиши кераклигига одатланиб қолганмиз. Совет кишилари СССР Конституциясининг лойиҳасига ўзларининг ҳаётий манфаатларини ифодаловчи бахт қомуси, деб қарамоқдалар. Шунинг учун ҳам Конституция лойиҳасининг муҳокамаси даврида гражданлар ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчларининг бир-бири билан мустаҳкам боғлиқ бўлишини, меҳнат ва давлат интизомининг янада мустаҳкамланишини таъминловчи кўпгина таклифлар айтилмоқда.

Конституция лойиҳаси бизнинг социалистик турмуш тарзимизни, демократиямизни яна бир бор тасдиқлаш билан бирга, гражданларнинг ҳақиқий ўзаро тенг ҳуқуқлилигини, улар ҳуқуқларини амалда гарантиялаб беради. Бу ҳуқуқлар орасида энг муҳими — эркинлик, бахтли ва қувноқ ҳаёт, шахсни ҳар тарафлама камол топтириш ҳуқуқларидир. Ҳақиқатан ҳам совет кишилари ўзларининг шахсини ҳақоратлаш хавфидан, ишсиз қолиш, билимсиз, бошпанасиз қолиш, қариган чоғида ёки касалга чалинганда эътибордан четда қолиш хавфидан мустаснодирлар. Капитал ҳукмронлик қилаётган мамлакатлар халқларининг ҳаётида булар кундалик оддий бир воқеа бўлиб турибди.

БАХТИМИЗ ҚОМУСИ

Улуғ Октябрь туфайли вужудга келган Совет давлати кишиларни эксплуатация қилиш ва улар устидан зулм юргизишнинг ҳар қандай кўринишларига қарши қатъий курашиб келди. Совет давлати меҳнаткашларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини жуда қадрлайди, революция туфайли қўлга киритилган ютуқларни эса доимо ҳимоя қилиб келмоқда.

Бизнинг Ватанимиз совет социалистик демократиясини ривожлантириш ва такомиллаштиришда катта ютуқларни қўлга киритди. Совет кишилари ўз тараққиётида ва маънавий томондан бойишда ривожланган социалистик жамият шароитидаги каби имкониятларга ҳеч қачон эга бўлмаган эди. Коммунистик партия совет кишиларининг янада фаровон турмуш кечиришлари, уларнинг ижтимоий-сиёсий активликлари муттасил ривожланиб бориши учун ҳамма ишларни амалга оширмоқда. Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг ана шу йўлдаги мақсад ва вазифалари СССР янги Конституциясининг лойиҳасида яна бир бор мустаҳкам ўрин олган.

Б. САМАРХУЖАЕВ,
юридик фанлари кандидати.

«Геологоразведка» заводининг Эркин Раҳимов бошлиқ участка ишчилари 2 сентябрда беш йилликнинг икки йиллик топшириғини муддатидан илгари адо этиб, ҳозир келаси йил ҳисобига меҳнат қила бошладилар.

СУРАТДА: Эркин Раҳимов (чапдан биринчи) илғор ремонтчилардан А. Гаврилов, В. Хатунцев, Э. Богдалов, С. Мочалин, В. Павлов, А. Сокмаков ва А. Нов ўртоқлар билан.

ЯРИМ МИЛЛИОН СЎМ ТЕЖАЛАДИ

«Узгипросельс т р о й» институтининг коллективи пахта қуритадиган, кўрак чувийдиган пункт экспериментал лойиҳасини ишлаб чиқди. Бундай пункт Сирдарё областидаги «1-Боёвут» совхозида барпо этиляпти. У бир соатда 12 тонна кўрак чувийди. Лекин энг муҳими шуки, кўрак чувиш ва пахта қуритиш биринчи бор хўжаликнинг ўзида об-ҳаво шароитларидан қатъий назар янги технология бўйича бажарилаверади ва бунда даланинг чиқит билан ифлосланишига барҳам берилади, натижада катта иқтисодий фойда олинади.

Лойиҳачилар барпо этган ягона совхоз цехида кўрак чувийдиган машиналар одатдагидан 5 баравар кам. Улар учун трактор ва тракторчи керак эмас — электр мотордан ҳаракатга келаверади. Шу ернинг ўзида ўрнатилган кучли сушилка пунктнинг ҳар қандай об-ҳаво шароитларида неча-кундуз ишлайверишини таъминлайди. Шу билан бирга пахта сифати ҳам яхшиланади.

Мутахассисларн и н г дастлабки ҳисоб-китобларига кўра, хўжалик бўйича иқтисодий самара йилига ярим миллион сўмга боради.

(УзТАГ).

▲ ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАРНИНГ ПОЙТАХТЛАРИДА

ЕР ОСТИ ОМБОРИ

Ереванадаги қадимги қўлёзмалар илмий-тадқиқот институти — Матенадаран хазиналари учун янги ер ости омбори лойиҳаси ишлаб чиқилди. Ундаги экспозиция заллари майдони икки баравар кенгаяди. Мураккаб машина-ускуналар системаси ҳамма хоналарда керакли микроиқлимни сақлаб туради.

Доимо тўлдириб борилаётган Матенадаран фондларида ҳозир 12 мингдан ошиқ дастхат, қадимги китоб ва ҳужжатлар бор.

ТОЗА СУВ ОҚА БОШЛАДИ

Душанбе водопровод магистралларига ер ости манбаларининг тоза суви оқа бошлади. Сув тортадиган кучли техника чуқур қудуқлардан шу сувни бериб турибди. Автоматика унинг ишини ростлаб туради. Тоғда ўрнатилган гидротехника комплекси сейсмик муҳофаза системаси билан таъминланган.

Ҳозирга қадар шаҳарни тоғ дарёлари таъминлаб келар ва қишда муз эриши тўхтагач, дарё қуриб қоларди. Ер ости манбаларидан фойдаланиш шаҳарнинг сув балансини анча яхшиладиг ва уй-жой кварталларига сув беришдаги мавсумий ўзгаришларга барҳам берди.

ХАРИДОРГА МАНЗУР

«Москвичка» тикувчилик бирлашмаси маҳсулотининг саккизта янги моделига олий Сифат белгиси берилди. Корхона бу моделларни ишлаб чиқаришни тез йўлга қўйди.

Фирма маркаси билан чиқарилаётган 300 кийим моделларининг ярмидан кўпи янги моделлардир. Цехлар тобора кўп жиҳозланаётган илғор техника шу янги моделларни чиқаришни тезлаштирди. «Н» — новинка — янгилик белгиси билан чиқарилган кўпгина кийим-кечаклар харидорларга манзур бўлиши керак.

(ТАСС).

Йиллик план — муддатидан илгари

МАЖБУРИЯТЛАРНИНГ БАЖАРИЛИШИНИ ТЕКШИРАМИЗ

Илғорлардан ўрнак олиб

Октябрь ва Чилонзор районлари мусобақаси

Социалистик мусобақа шартномасида ёзилгандек, Октябрь ва Чилонзор районлари меҳнатчилари 8 ойлик топшириқни барча асосий техник-иқтисодий кўрсаткичлар бўйича муддатидан илгари бажардилар. Пландан ташқари 8 миллион сўмликдан зиёд маҳсулот реализация қилинди.

Районларда сифат ва самарадорликни ошириш, янги техника ва технологияни жорий этиш, ички резервларни қидириб топиб, уларни ишга солиш бўйича меҳнат беллашуви авж олиб кетди. Шу кунларда юбилей йилининг социалистик мажбуриятлари бажарилганлиги ҳақида рапортлар келиб турибди. Бу маррани «Ташкентхлеб» ва «Ташкентпиво» бирлашмалари, полиграфия комбинати, 10-босмахона (Октябрь райони), 2-пойафзал фабрикаси, Ўзбекистон ССР кўрлар жамиятининг 1-ишлаб чиқариш комбинати, ҳисоблаш техникасини ремонт қилиш ва унга техника хизмати кўрсатиш бўйича тажриба заводи (Чилонзор райони) коллективлари эгалладилар. Масалан, «Ташкентхлеб» бирлашмаси коллективи юбилей йилида пландан ташқари 650 минг сўмлик маҳсулот реализация қилиш бўйича социалистик мажбурият олган эди. Ҳозирги кунда бирлашма ҳисобида планга қўшимча ишлаб чиқарилган маҳсулот 705 минг сўмликни ташкил этади. Бирлашма коллективи меҳнат унумдорлигини, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифатини ошириш ва буюмлар ассортиментини кенгайтириш бўйича тинмай кураш олиб боряпти.

Мусобақадош районларда биронта ҳам планни бажармаган корхона йўқ. Аммо бу барча корхоналар бир меъёрда ишлаб, социалистик мажбуриятларини бажаришяпти деган гап эмас. Масалан, «Сувенир» фабрикаси суръатни сусайтириб юборди. Бу ерда янги техника суст ўзлаштирилмоқда, баъзи буюмларнинг сифати жуда паст. Натижада пландан ташқари ишлаб чиқариш учун мўлжалланган 65 минг сўмлик маҳсулот ўрнига 44 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинди. Шунингдек, Тошкент ўйинчоқлар ва офсет босма ҳамда миллий музика асбоблари фабрикалари, «Сигнал» техник-ишлаб чиқариш бирлашмасининг тажриба заводи, шаҳар ремонт қурилиш тресги ишлаб чиқариш корхоналарининг комбинати ўз зиммаларига олган социалистик мажбуриятларини бажара олмадилар.

1977 ЙИЛНИНГ ЯНВАРЬ— АВГУСТ ОЙЛАРИ КУРСАТКИЧЛАРИ	Октябрь райони	Чилонзор райони
Маҳсулот реализация қилиш бўйича планнинг бажарилиши (процентларда)	104,1	104,5
Планга қўшимча реализация қилинган маҳсулот (минг сўм ҳисобида)	4536	3595
Ишлаб чиқариш умумий ҳажмининг ўсиш суръати (процентларда)	104,7	110,3
Меҳнат унумдорлиги бўйича планнинг бажарилиши (процентларда)	104,7	107,1
Меҳнат унумдорлигининг ортиши ҳисобига ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсиши (процентларда).	103,8	103,1
Меҳнат унумдорлигининг ўсиш суръати ўтган йилнинг шу даврига нисбатан (процентларда)	100,0	73,9
Товар маҳсулот таннархини арзонлаштиришдан пландан ташқари олинган фойда (минг сўм ҳисобида) 1977 йилнинг январь-июль ойлари кўрсаткичлари	105,7	446
Планни бажармаган корхоналар:		
а) реализация бўйича бажарилмаган (минг сўм ҳисобида).	—	—
б) меҳнат унумдорлиги бўйича	2	—
Маданий-маиший моллар ишлаб чиқариш (планга нисбатан процент ҳисобида)	103,3	102,4
Утган йили шу давр билан солиштирганда маданий-маиший моллар ишлаб чиқариш суръатининг ўсиши (процент ҳисобида)	107,2	110,0
Қурилиш-монтаж ишларининг бажарилиши (марказлашган молиявий манбалар) 1977 йилнинг январь-июль ойлари кўрсаткичлари процентларда	86, 2	75,7
Фойдаланишга топширилган турар жой майдони (минг квадрат метр ҳисобида)	71,6	3,9
Турар жойни фойдаланишга топшириш планининг бажарилиши (процентларда) 1977 йилнинг январь-июль ойлари кўрсаткичлари.	78,4	14,1

Мусобақа шартномасида маданий-маиший буюмлар ишлаб чиқаришга муҳим аҳамият берилган. Район индустриялари бу кўрсаткич бўйича планларни муваффақиятли бажардилар. Фақат миллий музика асбоблари фабрикаси планни 95,7 процентга уддалаб, қолоқлар сафида қолди.

Барча корхоналарда ички резервларни қидириш ишлари активлик билан олиб борилмаяпти. Натижада Тошкент ўйинчоқлар фабрикаси ва миллий музика асбоблари фабрикаларида, «Промсвязь» ва ҳисоблаш техникасини ремонт қилиш ва унга техника хизмати кўрсатиш заводларида маҳсулот таннархи қимматлашиб кетишга йўл қўйилди.

Б. Б. Тарноградская каноп фабрикасининг энг тажрибали мутахассисларидан бири ҳисобланади. Шунинг учун ҳозир тўқув цехида эски ускуналар янги қулай ва тезкор ускуналар билан алмаштирилаётган бир пайтда унга ёшларни қайта ўқитиш ишониб топширилган. Шу кунгача у Н. Кругликова ва Н. Ғафформовaларни янги станокларда ишлашга ўргатди.

СУРАТДА: тўқувчи Б. Тарноградская (чапда) янги шогирди Н. Василенко билан.

Р. Загратдинов фотоси.

Тошкент подшипниклар ремонти заводи коллективи Улуғ Октябрнинг 60 йиллик тўйини муносиб туҳфа билан нишонлаш борасида ҳормай-толмай меҳнат қилмоқда.

СУРАТДА: подшипникларни қайта тиклаш цехининг илғор мастери Ғайрат Азимов ва моҳир созловчи-ремонтчи Мурод Рустамов.

М. Нуриддинов фотолари.

ЖОНАЖОН ШАҲРИМИЗНИ ОБОДОНЛАШТИРАМИЗ ВА ГЎЗАЛЛАШТИРАМИЗ

Майдоннинг янги жамоли

Пойтахтимизн и н г Полторацкий ва Куйбишев кўчалари кесишадиган чорраҳадаги Полторацкий майдонида реконструкциялаш ишлари бошлаб юборилди. Шаҳар йўл ремонт-қурилиш трестига қарашли механизация бошқармаси шу кунларда майдонда тупроқ ишларини олиб боришмоқда. Ирригация ва гидротехника иншоотлари трестининг ишчилари эса майдонда суғориш водопроводлари ўрнатиш учун тайёргарлик ишларини бошлаб юборишди.

Майдон реконструкциядан кейин янада жозибали қиёфа касб этади. Бу ерда чорраҳа ўртасидаги кўкаламзорлаштирилган зонани ҳар жиҳатдан ихчамлаштириш ва чорраҳа атрофидаги йўлни анча кенгайтириш натижасида Куйбишев ҳамда Полторацкий кўчасидан ўтаётган автотранспортлар учун катта қулайлик яратилади. Майдонда дов-дарахтлар, яшил тўсиқлар, гул кўчатлари ўтқазиш кўзда тутилмоқда.

Жадал суръатда

«Гордорстр о й р емонт» трестига қарашли 3-ремонт-қурилиш бошқармаси йўлсозлари шаҳримизнинг ТошДУ—ТошПИ турар жой массивидаги олий ўқув юртлари шаҳарчаси спорт майдонларини ободонлаштириш ишларини жадал олиб боришмоқда. Бу ерда спорт майдонининг барча қисми тўла асфальтланиб, у ҳар жиҳатдан чиройли қиёфага келтирилади.

Трестнинг 2-ремонт-қурилиш бошқармаси эса Пушкин кўчасида, «Ўзбекистон» меҳмонхонаси атрофида ободончилик ишларини давом эттиришмоқда. Бу ерда йўл четлари ва йўлкалар кенгайтирилиб, уларнинг атрофига манзарали тўсиқлар ўрнатилмоқда. Кўкаламзорлаштирилган зонага кузги гул кўчатлари ўтқазиляпти.

Бошқарманинг кўпчилик коллективлари пойтахт метрополитенининг ишга тушириладиган ер ости қасрларида ҳам ободончилик ишларини жадаллик билан давом эттиришмоқда.

•*Тошкент—мамлакатга*

«Телекўз» посбонликда

«Узглавводстрой»нинг Тошкент экспериментал тажриба-механика заводи мелиораторлар учун йил бошидан буён «ТИМ—72» маркали телемеханика системаси аппаратларидан 16 тасини тайёрлаб берди. Йиллик планни бажариб қўйган корхона Қирғизистон, Грузия, Россия Федерациясининг суғориладиган зоналарига приборларни жўнатди. Ана шу электрон асбоб йиғиладиган автоматика ва телемеханика цехининг ходимлари Улуғ Октябрнинг 60 йиллиги шарафига программага қўшимча равишда яна иккита телемеханик қурилма тайёрлаб чиқаришга қарор қилдилар, бу қурилмалар Катта Андижон каналида монтаж қилинади.

«ТИМ—72» маркали аппаратлар — мелиораторларнинг энг яхши кўмакчисидир. Бошқариш пультидаги кнопкани шундоққина босиш йўли билан диспетчер ҳар қандай гидроиншоотдаги ҳар қандай дарвозанинг ҳолатини текшира олади, магистрал каналдаги сувни ўлчай олади, оби ҳаёт билан таъминлаш учун суғориш шохобчасига қанча сув оқаётганлигини ва қанча сув берилаётганлигини белгилай олади.

(УзТАГ).

ТО Справкалар бюроси

ХАТЛАРГА ЖАВОБ БЕРАМИЗ

Н. ЖЎРАЕВ: Москвада Бутуниттифоқ Халқ Хўжалиги Ютуқлари виставкасига кираверишда ишчи ва колхозчининг ҳайкалтарошлик монументи бор. Шу ҳақда, унинг муаллифи ҳақида маълумот берсангиз.

Жавоб: Ишчи ва деҳқон иттифоқини ифодаловчи бу ҳайкалтарошлик монументи бундан қирқ йил муқаддам таниқли ҳайкалтарош Вера Игнатьевна Мухина томонидан яратилган. Унинг баландлиги 24.5 метр. Ҳайкал группаси дунёда биринчи марта 0,5 миллиметр қалинликдаги зангламайдиган пўлатдан қуйилган.

У 1937 йилда Парижда ўтказилган «Санъат, техника ва ҳозирги замон» мавзуидаги кўргазмада намойиш этилган ва кўргазманинг Катта Олтин медали билан тақдирланган.

Ҳайкал группаси 1939 йилда Бутуниттифоқ Халқ Хўжалиги Ютуқлари виставкаси олдидаги майдонга ўрнатилган.

* * *

С. ЎРОЛОВ: Олимпия спорт мусобақаларининг байроғи илк бор қачон ва қаерда кўтарилган?

Жавоб: Олимпиянинг бир-бирига туташтирилган беш ҳалқали оқ байроғи биринчи марта 1920 йилда Антверпенда VII Олимпия ўйинлари очилиши муносабати билан кўтарилган. Беш хил турли ранглардаги ҳалқалар беш қитъа спортчилари нинг ўзаро бирдамлиги, иттифоқини билдиради. Бунда ҳаво ранг — Европа, сариқ ранг — Осиё, қизил ранг — Америка, қора ранг — Африка, яшил ранг — Австралия қитъасининг рамзий ифодасидир.

* * *

Ё. АКРОМОВ: Мен «Марказ —27» кварталида истиқомат қиламан. Шаҳримизнинг кўркам архитектурик марказларидан бири бўлган бу квартал лойиҳаларини кимлар яратишган?

Жавоб: «Марказ—27» кварталидаги тўққиз қаватли кўркам бинолар лойиҳасини «Ташгипрогор» институти архитекторларидан Г. Коробовцев, Л. Шамайно, Х. Ҳалимовалар яратишган.

Аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатиш тармоқлари комплексини эса Н. Нарский, В. Трошин, И. Ли сингари меъморлар яратганлар.

* * *

Т. САТИМОВ: Ёшлар ва студентларнинг XI жаҳон фестивали қачон ўтказилади?

Жавоб: Ёшлар ва студентларнинг XI жаҳон фестивали келгуси йил Германия Демократик Республикасининг пойтахти Берлинда ўтказилади. Ҳозирги кунларда Германия Демократик Республикаси Озод немис ёшлари союзининг кўп миллионли аъзолари жаҳон ёшларини кутиб олишга зўр ҳозирлик кўришмоқда.

КЎЧА ТАСОДИФЛАРГА ТЎЛА

ГАИ АХБОРОТИ

Тошкент Давлат медицина институти шифохонасининг медицина ҳамшираси Ойниса Аҳмедовага ўз касби юзасидан кўча қоидаларига риоя қилмаслик қандай бахтсиз оқибатларга олиб келишини бир неча бор кузатишга тўғри келган. Аммо бу мисоллар унга ҳеч қандай таъсир этмаганга ўхшайди. Бўлмаса, Чиғатой кўчасидан бораётиб, у транспорт қатнаб турган қисмидан кесиб ўтишга ҳаракат қилармиди? Натижада Ойнисани 04—68 ТНЗ номерли «Москвич — 426» машинаси уриб кетди. Оқибат натижада О. Аҳмедованинг бош мияси қалқиб, 1-шаҳар касалхонасига ётқизилди.

ВРАЧ ҚАБУЛИДА

ТУМОВ САБАБЧИСИ

Киши организмининг бегона бирор моддага нисбатан сезувчанлигининг ошишига аллергия дейилади. Бу сезувчанликни оширувчи турли моддаларга эса аллергенлар деб аталади. Аллергенлар вужудга келтирган хасталикларни аллергик касалликлар дейилади. Табиатда аллергенлар бениҳоя кўп. Улар турли хил кўринишда бўлади: озиқ-овқат, уй чанги, ҳайвон туки, қазғоғи ва чиқиндилари, турли-туман дори моддалари, даволаш сивороткаси ҳамда вакциналар ва бошқалар. Энг кўп тарқалгани ўсимлик ва дарахтлар чанги аллергиясидир. Буни фанда полиноз («поллин» — чанг сўзидан олинган) дейилади. бу фасл касаллиги ҳисобланади.

Шаҳар аҳолиси аллергия хасталиги билан кўпроқ оғрийди. Чунки шаҳар шароитида яшайдиган аҳоли зич жойлашган, шунингдек ҳар хил омиллар: саноат корхоналарининг тутунлари, машиналардан чиқадиган газ, шовқин-сурон, ҳаракат кўплиги ҳам бунга сабаб бўлади. Асабий-руҳий шикастланиш, уйқусизлик, меҳнат ва дам олиш режимининг бузилиши, дори-дармонларни «назоратсиз» истеъмол қилиш аллергик касалликларнинг пайдо бўлишига олиб келади.

Аллергик хасталиклар ичида энг кўп тарқалгани юқорида айтганимиздек полиноз — чанг хасталигидир. Бу тумов хасталиги билан характерланади.

Касаллик даври асосан дарахт ва ўсимликларнинг гуллаш фаслига тўғри келади. Полиноз кўпроқ нафас олиш органларини, айниқса бурун шиллиқ пардасини зарарлантиради. Хасталик аломатлари тумов шаклида ўтади. Май ойининг ўрталаридан хасталик бошланади.

Июнь, июль ойларида хасталик ҳуружи енгил ўтади. Август ва сентябрь ойларининг биринчи ярмида хасталик ҳуружи жуда кучаяди. Октябрь ойита бориб хасталик соғаяди. Бу касаллик —бурун битиши, бурундан нафас олишнинг қийинлашиши, акса уриш, бурундан кўплаб сув келиши, кўз ва бурун қичишиши, ачишиши, бош оғриши билан характерланади.

Ҳозир шаҳримиздаги республика санитария, гигиена ва касб касалликлари илмий текшириш институти қошида республика аллергология маркази ишлаб турибди. Аллергия билан хасталанган беморлар у ерда яхши даво топмоқдалар. Аллергик процессларнинг хилма-хил звеноларига таъсир кўрсатувчи дори-дармонлар бор.

Врачлар муваффақиятли даволаш учун аллергияга қарши ишлатиладиган воситаларни вақти-вақти билан алмаштириб турадилар. Ҳар бир бемор учун даволашнинг муносиб усули танлаб олинади.

Р. АБДУЛЛАЕВ,
врач.

Гулшод Латипова шаҳримиздаги 116-мактабнинг энг кекса ўқитувчиларидан бири. Мана 27 йилдан бери у шу мактабда бошланғич синф ўқувчиларига дарс беради.

СУРАТДА: Г. Латипова ўқувчилар билан.

Р. Альбенов фотоси.

Саломатлик ҳақида суҳбатлар

ГАЗЕТХОН ИЛТИМОСИ

БИРИНЧИ ЁРДАМ КЎРСАТГАНДА

«Тошкент оқшоми»га газетхонлардан келган бир қанча мактубларда беморга баъзи касалликларда, хусусан бел оғриғи, юрак оғриғи, бош оғриғида ва ангина ҳасталикларида биринчи ёрдам кўрсатиш хусусида баъзи маслаҳатлар бериш илтимос қилинади. Қуйида ана шу илтимосни инобатга олиб, уларга беморга биринчи ёрдам кўрсатганда нималарга эътибор қилиш лозимлиги ҳақида маслаҳат берамиз.

Бел оғриғи кўпинча ўткир ёки сурункали, юқумли касаллик — грипп, ангина, сил касаллиги, шунингдек радикулит, ревматизм каби касалликлар оқибати ҳисобланади. Шикастланиш, оғир юк кўтариш, совуқ қотиш натижасида ҳам бел оғриши мумкин. Бундай вақтда албатта ётиш керак. Илиқ ваннага тушиш, белга грелка қўйиш кўпинча оғриқни босади. Дорилардан бир таблетка пирамидон ёки анальгин ёхуд аспирин ичиш мумкин.

Аммо юзаки қарашда беозор кўринган бел оғриғи умуртқа поғонаси ёки орқа мия илдизларининг оғир касаллиги белгилари бўлиши мумкин. Шу сабабли бели оғриётган беморни врач синчиклаб текшириши керак.

Юрак оғриғи кўпинча тўш орқасида пайдо бўлади. Аввалига одам шу жойини бир нима босаётгандай, қисаётгандай ҳис қилади, сўнгра ғижимловчи, санчувчи ёки қисувчи оғриқ бошланади, оғриқ кўпинча зўраяди. Баъзан оғриқ кўкрак қафасининг чап ярмига, чап қўлга ва чап куракка ўтади, нафас олишни қийинлаштиради. Оғриқ тутган вақтда баъзи беморлар қўрқади, қимирламай қотиб қолади, нафас олмасликка, сўзламасликка ҳаракат қилади, баданини тер босади.

Аммо бундай оғриқлар ҳамиша юрак касаллигига алоқадор бўлавермайди. Оғриқнинг сабабини фақат врач айтиб бера олади ва тегишли дари-дармон буюради. Юрак тез-тез оғрийверганда, шунингдек қаттиқ оғриқ 20 минутгача давом этганда врач чақириш шарт. Врач етиб келгунча беморни тинч қўйиш, (яхшиси, қаддини кўтариброқ ётқизиш), валидол бериш керак.

Кўкракка (юрак соҳасига) горчичник, оёққа грелка қўйиш юракдаги оғриқни анча босади.

Баъзи кишилар ҳадеб **боши оғриши**дан нолишади. Бош оғришининг ҳам кўп сабаблари бор. У мустақил касаллик бўлмай, биронта ҳасталикнинг белгиси ҳисобланади. Шунга кўра бош оғриғига қарши эмас, балки уни келтириб чиқараётган сабабларга қарши курашиш керак. Ҳеч қандай дори ичмасдан врачдан маслаҳат олиш ва асосий касалликни даволатиш яхшироқ. Ҳеч иложи бўлмагандагина бир таблетка пирамидон, фенацетин ёки анальгин ичиб кейин поликлиникага бориш мумкин.

Баъзан кўчага чиқиб сайр қилиб келинса, оёқ иссиқ сувга солиб турилса, бир стакан аччиқ кофе ёки аччиқ қилиб дамланган ширин чой ичилса ҳам бош оғриғи босилади.

Хўш, тўсатдан **қорин оғриб** қолганда нима қилиш керак? Одатда қорин оғриғи биринчи навбатда ўткир аппендицит, холецистит, меъда яраси, ичак тутилиши, баъзи бир аёллар касаллигининг белгиси бўлиши мумкин. Битта усул ёки дори билан бу касалликнинг ҳаммасини тузатиб бўлмайди, албатта. Жумладан, медицина ходими билан маслаҳатлашмай туриб, беморнинг ичига сув юбориш (клизма қилиш), қорнига грелка қўйиш ярамайди, чунки аппендицитда бу чора ёмон оқибатларга олиб келиши мумкин.

Қорин оғриғи ҳадеганда босилавермаса дарҳол поликлиника ёки касалхонага мурожаат қилиш зарур.

Ангина касаллигига келганда шуни айтиш керакки, у юқумли хасталикдир. Бунда томоқ оғрийди, ангина бемордан юқади. Баъзан совуқ қотишдан кейин пайдо бўлади. Дастлабки кунлари бемор ётиши, камроқ сўзлаши ва кўпроқ чой ичиши керак. Врач ёки фельдшер етиб келгунча ҳеч қандай дори ичмагани маъқул. Томоқни борат кислота, калий перманганат, ревоноль эритмаси билан чайиш мумкин. Томоғини ўзи чая билмайдиган бола касал бўлиб қолганда унга лимонли ширин совуқ чой, мева суви ичириш керак.

Ангина теварак-атрофдагиларга тез юқади, шунинг учун беморни дарҳол ажратиб қўйиш керак. Ангинанинг оқибатлари хавфли. Бунга йўл қўймаслик учун даволовчи врачнинг айтганларини қатъий бажариш зарур.

ФАРЗАНДЛАРИМИЗ СОҒЛОМ ЎССИН

ОИЛА ва мактабларимизда фарзандларимизнинг меҳнати, дам олиши, ўқиши ва тарбиясини илмий асосда ташкил қилиш уларнинг саломатлигини муҳофаза қилиш ва мустаҳкамлашда муҳим роль ўйнайди. Шунинг учун ҳам академик И. П. Павлов «Ўқитиш ва тарбиялашнинг барча масалалари физиологияга асосланган бўлиши керак» деб бежиз айтмаган.

Ўқувчиларнинг ақлий ҳамда жисмоний меҳнат нагрузкасини белгилашда уларнинг ёши, саломатлик ҳолати, жисмоний қобилияти ва бошқа индивидуал хусусиятларини эътиборга олиш мақсадга мувофиқдир. Шундай қилинганда мактаб ёшдаги болалар ўртасида учрайдиган ва «мактаб касалликлари» деб юритиладиган айрим хасталикларнинг ҳам олди олинади.

Хўш, «мактаб касалликлари» нима? Уларнинг пайдо бўлиши асосида нималар ётади? Бу касалликларнинг олди қандай олинади?

«Мактаб касаллик»ларига кўзнинг узоқ ва яқиндаги предметларнинг кўришдаги мослашув аккомодациясининг бузилиши, умуртқа поғонасининг ҳар хил тарздаги қийшайиши, камқонлик, асаб системаси мувозанатининг бузилиши ва бошқа хасталиклар киради.

Кўзнинг узоқ-яқинни нормал кўришга мослашув қобилияти — аккомодациянинг бузилишига ўқиш ва ёзиш жараёнини гигиеник жиҳатдан нотўғри ташкил қилиш сабаб бўлади. Бу хасталикнинг олдини олиш учун ўқувчи ёзаётганда ва ўқиётганида китоб ёки дафтар билан кўз оралиғидаги масофа 35 сантиметрдан яқин, 50 сантиметрдан узоқ бўлмаслиги керак. Бу ўқувчидан ёзиш ва ўқиш ишларини бажараётганда ўз танаси ва бошини тўғри тутиб ўтиришга одатланишни талаб қилади. Болаларнинг ўз танасини тўғри тутиб ўтириши учун уларнинг бўйига ва тана пропорциясига мос келадиган парта ёки столлар билан таъминлаш керак. Бунинг учун мактаб врачлари ва педагоглар махсус норматив таблицалардан фойдаланадилар. Ота-оналар эса ўз уйларида фарзандлари учун дарс тайёрлаш хоналари ёки бурчаклар ташкил қилганларида бу хусусда мактаб врачлари билан маслаҳатлашишлари керак. Ҳар хил транспорт воситаларида кета туриб газета, журнал ёки китоб ўқиш кўзнинг иши учун қони зарар эканлигини ўқувчилар унутмасликлари керак. Чунки бундай шароитларда юқорида эслатиб ўтилган гигиеник талабларга амал қилиб ўқишга имконият бўлмайди.

Болалар парта ҳамда столда нотўғри ўтиришларига одатлансалар ёки улар ўз бўйи ва тана пропорциясига мос келадиган жиҳозлар билан таъминланмасалар, уларнинг фақат кўриш қобилиятигина эмас, балки умуртқа поғонасининг нормал ўсиши ва ривожланиши ҳам бузилади. Масалан, агар ўқувчи узоқ вақт давомида ўз бўйига нисбатан паст стул ва баланд столдан фойдаланса унинг умуртқа поғонасида ён томонига қийшайиб ўсиш ҳолати юз беради. Бундай хасталик склолиоз деб аталади. Аксинча, баланд стул ва паст столдан мунтазам фойдаланган ўқувчиларда кифоз деб номланадиган касаллик келиб чиқади. Бунда умуртқа поғонасининг кўкрак қисми орқа томонга бўртиб чиқиб, букрилик аломатлари пайдо бўлади. Айрим ҳолларда болаларда умуртқа поғонасининг бел қисми олд томонга қийшайиб қорнини анча олдинга туртиб чиққан, елка қисми эса орқага ташланиб турган ҳолатни кўрамиз. Умуртқа поғонасининг бундай патологияси лордоз деб аталади.

Шуни эслатиб ўтиш керакки, бундай патологик ҳолатлар кишининг қадди-қоматини фақат ташқи кўриниши жиҳатидан хунук кўрсатибгина қолмасдан, балки ички органлар иш фаолиятига ҳам салбий таъсир қилади. Чунки умуртқа поғонаси қийшайиши, сабабли ички органлар ҳам ўз жойларидан у ёки бу томонга силжийди. Натижада организмда қон айланиш, нафас олиш, модда алмашув ва бошқа физиологик ҳамда биохимик жараёнлар нормал издан чиқади. Табиийки, бундай ҳолатда ўқувчилар тез чарчайди, иш қобилияти пасайиб, дарсларни ўзлаштириши ҳам ёмонлашади.

Ўқувчиларнинг ақлий меҳнатини ташкил қилишда уларнинг асаб системаси хусусиятларини эътиборга олмаслик кўпинча нерв фаолиятининг қўзғалиш, тормозланиш процесслари ўртасидаги мувозанатни бузади. Ўқувчи тажанг, гап кўтаролмайдиган, тез жаҳли чиқадиган, арзимаган нарса учун жанжал чиқарадиган, ота-она ва ўқитувчиларнинг сўзларига қулоқ солмайдиган бўлиб қолади. Шуни ҳам эсда тутиш керакки, ўқиш куни давомида ўқувчи бажарадиган ақлий меҳнат улар организми, хусусан марказий нерв системаси учун айтарлик даражада бўлган оғир нагрузкадир. Айниқса, 7—8 ёшга тўлган болаларнинг бош мия нерв ҳужайралари шакллий тузилиш жиҳатидан катталарникидек етилган бўлса, уларнинг иш бажариш қобилиятининг ҳали ўсиш, ривожланиш, такомиллашиш даврида эканлигини унутмаслик керак.

Мактабларда дарс жадвалларини ўқувчиларнинг иш қобилиятини кун бўйи ўзгаришини ҳисобга олган ҳолда рационал тузиш, дарсларни қизиқарли ва мазмунли ташкил қилиш, танаффус вақтларини мактаб ҳовлисида очиқ ҳавода ўтказиш, уйга бериладиган вазифаларни нормал белгилаш, ўқувчиларнинг ўз вақтида дам олиши, ухлаши ва меҳнат қилишини таъминлаш уларнинг асаб системасининг қўзғалувчанлигини оптимал даражада сақлаб туради.

Ўқувчилар ўз вақтларини кўпинча синф хоналари, мактаб устахоналари, физкультура заллари, лабораториялари ва бошқа ёпиқ хоналарда ўтказганликлари туфайли кислородга бой, тоза очиқ ҳаводан ҳамиша ҳам етарли даражада фойдаланолмайдилар. Ундан ташқари, улар мактабда ўтказган дарс вақтлари давомида ўсаётган организмнинг талабларини қондира оладиган минерал тузлар, микроэлементлар, витаминлар, оқлиқ ва бошқа зарур моддаларга бой маҳсулотларни муттасил истеъмол қилиб туриш имкониятларига ҳам эга бўлавермайдилар. Ана шу сабаблар туфайли айрим ўқувчиларда, кўпинча, ўқув йилининг охирги чоракларида камқонлик аломатлари пайдо бўлади. У тез чарчайдиган, айрим ҳолларда кўз олди қоронғилашиб, боши айланадиган, беҳузурлик, лоҳаслик аломатликларини сезадиган бўлиб қолади. Бундай пайтларда мактаб врачлари билан маслаҳатлашиб ўқувчининг яхши дам олиши, ухлаши ва айниқса унинг овқатланишини ранг-баранг ва рационал ташкил қилишга алоҳида эътибор бериш керак.

Юқорида айтилганлардан кўриниб турибдики, «мактаб касалликлари»нинг олдини олиш учун ўқитиш ва тарбиялаш, ўқувчиларнинг дарсдан ташқари ишларини кўрсатилган гигиена талаблар асосида ташкил қилиш лозим. Очиқ ҳавода мумкин қадар кўпроқ бўлиш, физкультура ва спорт машқлари билан шуғулланиш, айниқса муҳим роль ўйнайди. Болаларнинг физиологик талабларини ҳисобга олган ҳолда уларга меҳнат қилиш, дам олиш, уйқу ва овқатланиш режимини жорий қилиш бу хилдаги хасталикларнинг олдини олишнинг энг муҳим омилларидан ҳисобланади.

У. КАРИМОВ,
Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги педиатрия илмий текшириш институтининг катта илмий ходими, медицина фанлари кандидати.

Шаҳримизнинг Октябрь райони меҳнаткашлари 14-поликлиника коллективининг медицина хизматидан мамнун бўлмоқдалар.

СУРАТДА: физика кабинетининг ҳамшираси Муҳаббат Раҳимова беморни назоратдан ўтказмоқда.

М. Нуриддинов фотоси.

Янги факультет

Тожикистон медицина институтида учинчи — стоматология факультети очилди. Эндиликда терапевтлар, хирург, акушерлар билан бир қаторда институт стоматолог врачларни ҳам тайёрлайди.

Республика медицина муассасаларида саккиз мингдан кўп врач ишламоқда. Уларнинг кўпчилиги ана шу институтни битириб чиққан ёшлар. Ҳозирги вақтда институт учун махсус шаҳарча қурилмоқда. Бу ерда тўрт минг студент ҳам ўқийди, ҳам истиқомат қилади.

СЎРАГАН ЭКАНСИЗ

ЛАКНИНГ ЗАРАРИ БОРМИ?

Кўпчилик кишилар уй полига лак суради. Баъзилар уни соғлиққа зарар дейишади. Шу гап тўғрими?

И. РАФИҚОВА,
уй бекаси.

Оқшомхоннинг бу саволига медицина фанлари кандидати Д. М. Климова шундай жавоб беради:

— Одатда лак тахтали ва паркетли полларга суркалади. Лакни ишлатишда эҳтиёт бўлиб, унда мавжуд бўлган инструкцияга қатъий риоя қилиш керак. Унинг таркибида учувчи, химиявий моддалар бўлиб, организмга салбий таъсир кўрсатиши мумкин.

Лакни ишлатишда қўлга резина қўлқоп кийиш керак. Агар қўл терисига лак тегса тезлик билан ацетонга шимдирилган пахта билан артиб ташлаш лозим. Агар иш давомида ўзингизни ноқулай сезиб, томоқ қирилиши, кўнгил айнаши, бош оғриғи каби белгилар сезилса, ишни тўхтатиб соф ҳавога чиқинг. Бир-бир ярим соатдан кейин ҳам ўзингизни яхши сезмасангиз дарҳол врачга боринг. Иш вақтида форточка очиқ туриши, лекин сира чекмаслик керак. Учувчи химиявий моддалар ўт чиқишига олиб келиши мумкин. Ишлан сўнг яхшилаб ювиниш ва кийимларни ҳам ювиш керак. Полга лак сургач уйни яхшилаб шамоллатиш керак. Лак таркибидаги учувчан химиявий моддалар бир ой мобайнидагина ҳавога тарқалиб кетади. Шуларга риоя қилинса, ҳам уй чиройли бўлади, ҳам соғлиққа зарар етмайди.

Ибратли ҳикоятлар

ҚИСҚИЧБАҚА БОЛАСИ

Маккор, товламачи қисқичбақа боласига насиҳат қилибди.

Тўғри юр, эгри бўлма. Эгри йўлда қоқилasан, тўғри йўлда равон юриб манзилингга етасан.

Қисқичбақа боласи таъзим қилиб, шундай жавоб берибди:

— Отажон, аввал ўзингиз тўғри юринг, кейин менга бу ҳақда насиҳат қилинг. Сиз юрган йўлдан мен изма-из борай.

Ҳиссадан қисса: Панд-насиҳат қилишдан аввал ўз хулқ-атворларимизни тузатайлик. Шунда фарзандларимиз биз қолдирган тўғри йўллардан собит қадам босадилар. Сув бошида қандай йўл билан оқиб ўтса, кейин кенгайса кенгаядики, лекин ўша издан оқади.

ТОМ УСТИДА

Бир семиз эшак том устига чиқиб, «рақс» туша бошлабди. У ўзини юпқа том устига ташлар, бошини томга уриб ҳарар, тақали туёқлари билан томни тепарди. Эшакнинг ҳаракатидан уй ларзага келибди. Уй эгаси томга чиқиб, эшакни савалабди.

Эшак бундан ҳафа бўлиб, шундай дебди:

— Кечагина шу ерда раққоса маймун ўйинга тушганида сиз жуда хурсанд бўлган эдингиз. Нега энди бугун мен рақс тушаётганим учун жазолаяпсиз?

Уй соҳиби шундай деб жавоб берибди:

— Эй, нодон эшак, ҳар кимнинг ўз касбҳунари бор. Эшак юк ташиши, маймун эса рақс тушиши лозим.

Ҳисса: Кимки ўзи билмаган ишга қўл урса, эшак каби таънаю-гиналарга дучор бўлади.

ҚАРҒА ВА ОҚ ҚОҒОЗ

Қора қарға оқ қоғозни кўриб у каби оппоқ бўлишни истабди. Ўз уясини ташлаб, бир кўл соҳилини макон айлабди. Бир неча йиллар қора қарға оқ бўлиш мақсадида шўр сувда чўмилибди, лекин фойдаси бўлмабди. Шунда ўзича ўйлабди:

Умид қилма бўлсанг аслида нопок,
Қора намат ювилса ҳам бўлмас оқ.

Ҳисса: Киши ўзи эришган аҳвол билан қониқиши даркор. Тарвуз пўчоғига дарахт баргидан елкан ўрнатиб, денгизда сузмоқчи бўлган суваракнинг тақдири аёнлиги каби, ўз мартабасига қарамасдан иш тутган кишининг келажаги ҳам равшандир.

ТОҒ АЙИҒИ БИЛАН ТУЛКИ

Тоғ айиғи чашма ёнида дарахтларга тишларини ишқаб, уларни ўткирлаштирар эди. Ўша ердан ўтиб кетаётган тулки бу ҳолни кўриб таажжубланиб сўрабди:

— Эй, қудратли оғайним. Сенга душман рўпара келмаган бўлса, йўқ жангчига ўз қуролингни шайлашдан нима фойда?

Сермулоҳаза айиқ шундай жавоб берибди:

— Оқил кимса ҳамиша ҳаётнинг яхши тақдирига ҳам, ёмон оқибатига ҳам шай бўлиб туриши лозим. Чунки мусаффо осмон бир зумда қора булутлар билан қопланиб, шариллаб ёмғир қуя бошлайди.

Ҳисса: Инсон қуроли илмдир. Уни доим лозим бўлганда ишлатиш учун кўздан кечиринг. Ўқимаганингизни таҳсил этинг. Ўқиганларингизни такрор этинг. Чунки, илм-фан офати—хотирадан кўтарилишдир.

ҚЎЙ ТЕРИСИДАГИ БЎРИ

Бир ҳийлакор бўри қўй терисини ёпиб, қўйлар галасига кириб олибди. Зийрак чўпон буни пайқабди, лекин ўзини билмаганга олибди. Қўй харид қилиш учун чўпон олдига қассоб келганида, чўпон у йиртқични сотиб юборибди. Қассоб бўрини сўйиб, қўй сингари оёғидан осиб қўйибди.

Қиссадан ҳисса: Маккорнинг умри узоқ эмас. Инсон товламачилик, айёрлик қилар экан, ўзининг қандай қилиб гирдобга яқинлашиб қолганини сезмайди. Оқибат, бу гирдоб уни айлантириб ўз қаърига тортиб кетади.

Ким қилса жафо, ситамни пеша,
Ўз илдизига урар у теша.

Ҳ. КАРОМАТОВ тайёрлаган.

ЖАҲОН ОЙНАСИ

ТАСС МУХБИРЛАРИ ХАБАР ҚИЛАДИЛАР

ЭНЕРГЕТИКАНИНГ ИЛҒОР КОРХОНАСИ

БЕРЛИН. «Боксберг» иссиқлик электростанциясининг номи ГДР билан Совет Иттифоқи ўртасида мустаҳкам дўстлик ва ҳамкорликнинг тимсоли бўлиб қолди. Ҳозирги вақтда мамлакатда ҳосил қилинаётган барча электр қувватининг 15 процентдан кўпроғини ишлаб чиқараётган республика энергетика саноатининг мана шу етакчи корхонаси Ленинград «Электросила» корхонаси маркаси қўйилган 12 та кучли турбина ҳамда Подольскда ишланган буғ установкалари билан жиҳозланган.

Совет мутахассислари электр станциянинг учинчи навбатини монтаж қилишга тайёргарлик кўриш учун немис мутахассисларига ёрдам бермоқдалар. «Боксберг»да ҳар бири 500 минг киловатт қувватга эга бўлган иккита совет турбинаси ўрнатилади. Шундан кейин у Европада энг катта электростанциялардан бири бўлиб қолади.

«ИНТРАНСМАШ»НИНГ ШУҲРАТИ

СОФИЯ. Болгария — Венгрия «Интрансмаш» жамияти совет автомобилсозлигининг гигант корхонаси Кама автомобиль заводига 17 та юксак даражада механизациялаштирилган замонавий омбор қуриб беради.

Яқиндагина тузилган бу жамият жаҳон бозорларида катта шуҳрат қозонди. «Интрансмаш» инженерлари юк ортиш-тушириш ишларини механизациялаш, омборлар ва завод ичида юк ташиш билан боғлиқ бўлган мураккаб вазифаларни ҳал қилмоқдалар. Жамият мутахассислари Болгария портларида транспорт системаларини, Совет Иттифоқида, ГДРда омбор хўжаликларини, Румыния, Венгрияда ва бошқа мамлакатларда бир қанча объектларни қуриб бердилар.

КЎРГАЗМА ОЧИЛДИ

ВАРШАВА. Бу ердаги Маданият ва фан саройида «Улуғ Октябрь йўлидан» шиори остида кўргазма очилди. Кўргазмага СССРда халқ маорифини, социализм қурилиши ленинча планининг амалга оширилишини, граждандлар уруши ва Улуғ Ватан уруши йилларида Улуғ Октябрь ғалабаларининг ҳимоя қилинишини, шунингдек совет халқининг эришган ютуқларини намойиш қилувчи ҳужжат ва фотосуратлар қўйилган.

Кўргазма экспонатларида социалистик мамлакатлар халқлари ўртасида дўстлик ва биродарликнинг ривожланиши, КПСС ва Совет давлатининг тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш учун олиб бораётган кураши ифодаланган.

Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш — Болгария халқ ҳукуматининг ва Коммунистик партиясининг асосий вазифаларидан бири. Болалар муассасаларининг қурилишига, ёш граждандарни вояга етказиш учун барча зарур шарт-шароитларни яратишга жуда катта маблағлар сарфланмоқда.

В. Мастюков фотоси, ТАСС фотохроникаси.

● *Улуғ Октябрнинг 60 йиллиги олдидан*

ЖАНГОВАР ШОН-ШУҲРАТ МУЗЕЙИДА

ТОШКЕНТНИНГ ТАРИХИЙ-РЕВОЛЮЦИОН ЁДГОРЛИКЛАРИ

Тошкентда, М. Горький номли проспектда Ғалабанинг 30 йиллигида Туркистон ҳарбий округи музейининг улуғвор биноси қад кўтарган эди. Бинога кираверишда баланд гранит параллелепипедда қўлидаги автоматни баланд кўтарган ёш жангчи тасвирланган. Жангчи Ғалаба шарафига 1945 йил май ойида Рейхстагда бўлгани каби автоматдан кетма-кет ўқ узмоқда.

«Жанубий чегара ҳимоячисига» деб номланган монумент ҳайкалтарош Валентин Артамонов билан архитектор Пўлат Зоҳидов томонидан ўйланган бўлиб, у Анатолий Морозов санъати билан мисга ишланган.

Рангли металл монументга алоҳида ҳусн бахш этиб турибди. «Жанубий чегара ҳимоясига» ҳайкали, Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари номлари ёзилган хотира тахтаси, қўшин турлари вакиллари бўлган жангчилар хотирасига ўрнатилган ҳайкал, жанговар техниканинг бу ердаги экспонатлари — буларнинг ҳаммаси музейнинг кўп сонли тантанавор ва улуғвор экспонатларига ўзига хос жозиба бериб турибди.

Музейга кираверишдаги залда В. И. Лениннинг ҳайкали ўрнатилган. У тошкентлик ҳайкалтарошлар — Р. Оганесян, В. Немировский, В. Клеванцовлар томонидан яратилган. Баҳодир Жалолов, Маҳмуд Тўхтаев, Шуҳрат Абдурашидовлар томонидан яратилган ўзига хос мавзудаги «Бутун ҳокимият Советларга!», «Правда» рельефлари музей хонасидаги деворларга ўрнатилган.

Бу залдаги экспозициялар қаторидан ҳайкалтарош Владимир Лунев тайёрлаган «Қизил гвардиячи» номли ҳайкали, ўйиб туширилган панно ва Қизил Байроқ ордени макети жой олган. Бўлиб ўтган жанглар тасвири, ҳақиқий фотонусхалар, ҳужжатлар, газеталар, Қизил Армия жангчи ва командирларининг шахсий буюмлари, қуроллар — буларнинг ҳаммаси томошабинни гражданлар урушининг оловли йилларига бошлаб боради.

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Виктор Евенко раҳбарлигида дид билан безатилган экспонатларга нигоҳ ташлар экансиз, бадиий образларда мужассамлаштирилган тарих саҳифаларини варақлагандек бўласиз. Томошабин кўз ўнгида Совет Армиясининг 60 йиллик тузуми тўғрисида кўргазмали ва образли ҳикоя қилувчи экспонатлар намоён.

Мана, Совет Армияси босиб ўтган йўллар тарихидан муҳим босқичлар. 1917 йил 15 ноябрда Тошкентда Советларнинг III ўлка съезди бўлиб, съезд Туркистонда Совет ҳокимияти барпо топганлигини эълон қилди. Меҳнаткашларнинг Совет ҳокимияти ғалабаси учун олиб борган курашлари натижаси революция билан контрреволюция кучларининг нисбатига боғлиқ эди. Айниқса босмачиларга қарши шиддатли жанг олиб борилди. Улар эксплуататорлар синфи ҳукмронлигини қайта тиклашни ўз олдиларига мақсад қилиб қўйган эди.

Съезддан кейин олти кун ўтгач, Туркистон ўлкаси Ҳарбий Комиссарлар Советц Қизил гвардия тузиш тўғрисида қарор қабул қилди. Унинг отрядлари Оренбургда, атаман Дутов қўшинини тор-мор этди. Шундан кейин, 1918 йил 2 мартда Тошкентда Қизил Армиянинг биринчи отряди тузилди. Бу — Тошкентнинг биринчи миллий батальони ва биринчи ўзбек батальони эди.

Экспонатлар 1918 йил 19 октябрда Туркистон республикаси Ҳарбий Комиссарлигининг органи — «Красноармеец» газетасининг биринчи сони чиққанлигидан гувоҳлик бериб турибди. Бу ерда 1919 йил 1 октябрда Ишчи-Деҳқон мудофаа Совети В. И. Ленин имзо чеккан қарор қабул қилганлигидан гувоҳлик берувчи ҳужжат қўйилган. Бу қарорда 1-армиянинг шахсий составига Колчак қўшинларини Совет Россиясини Туркистон билан боғловчи йўлда тор-мор келтирганликлари учун ташаккур билдирилганлиги айтилган.

Музейдаги фотосуратлар, ҳужжатлар бизга 1920 йил 22 февралда Михаил Васильевич Фрунзе дала штаби билан биргаликда Самарадан Тошкентга келганлигини ҳамда Туркистон ўлкасидаги қўшинларга қўмондонлик қилишга киришганлигини эслатади.

1920 йил сентябрда Туркистон фронтининг қўшинлари Бухоро қўзғолони иштирокчиларининг революцион қисмлари ҳамкорлигида Эски Бухоро қалъасини озод қилдилар. Экспонатлар орасида М. В. Фрунзе Эски Бухоро қалъаси озод этилганлиги тўғрисида В. И. Ленинга юборган хабар телеграммасининг фотонусхаси бор. Ҳужжатлар ана шу тарихий операцияда В. И. Ленин номли ҳарбий мактаб курсантлари иштирок этганликларини тасдиқлайди.

1920 йилда Бухоро амирлигини ағдаришда кўрсатган жанговар хизматлари учун М. В. Фрунзе ҳарбий мактаб курсантларини ёғочдан ишланган манзарали ҳайкаллар коллекцияси билан мукофотлаганлиги ҳар кимга ҳам маълум эмас.

Туркистон республикаси ҳарбийларининг, Туркистон фронтининг, Қизил Байроқли ҳарбий округнинг афсонавий қўмондонлари кимлар? Марҳамат қилиб экспонатларга боқинг. Шунда сиз ўз фаолиятларини Туркистон ҳарбий округи билан боғлаган Иван Белов, Иосиф Брегадзе, Владимир Лазаревич, Василий Шорин, Август Корк, Семен Пугачёв каби кўпгина шуҳрат қозонган ҳарбий саркардалар номларини билиб оласиз. Улуғ Октябрь социалистик революциясининг актив қатнашчиси, афсонавий 1917 йилги Центробалт Раиси Павел Ефимович Дибенко Ўрта Осиё ҳарбий округи қўшинларига беш йил — 1933 йилгача қўмондонлик қилди.

Иосиф Апанасенко, Сергей Трофименко, Павел Курбаткин, Иван Петров, Иван Федюнинский, Николай Лишченко, Степан Белоножко каби округ қўмондонлари тўғрисидаги маълумотлар ҳам жуда қизиқарли.

Музейнинг биринчи қаватида бир неча зал бўлиб, уларда Қизил Байроқли Туркистон округининг 50 йиллиги муносабати билан ҳадя қилинган совға-саломлар сақланади. Бу ерда Ўзбекистон ССР халқ рассоми Неъмат Қўзибоевнинг «Горки»да номли тасвирий асари, «Миконд» заводи ишчилари совға қилган гулдор биллур ваза киши эътиборини ўзига тортади. Бу ерда ҳавас кор рассом, истеъфодаги подполковник А. А. Шмелевнинг асарлари ҳам намойиш этилган. Унинг кўпгина асарлари ёғочдан тайёрланган. Туркистонлик жангчилар совға қилган «Пиёда юрувчилар Ленин ҳузурида» деб аталган панно ҳам ёғочдан ишланган. Халқ усталарининг ганчдан ўйиб ишланган ишлари музей интерьерини безатиб турибди. Халқ ижодкорлари оқ тўрдан ўзига хос гилам тўқиганлар.

Иккинчи қаватдаги залларни томоша қилган кишилар Ўрта Осиё ҳарбий округи фронтга жанговар резервлар ва офицер кадрлар етказиб берувчи устахона эканлигига ишонч ҳосил қиладилар. Унинг экспонатлари Улуғ Ватан урушининг бошланиши ва уруш йиллари ҳақида, мамлакатдаги барча куч ва ресурслар немис-фашист босқинчиларига қарши курашга сафарбар этилганлиги, фронт учун резервлар тайёрланганлиги тўғрисида ҳикоя қилади.

Музей экспозицияларида қуйидаги рақамлар бор. Ўзбекистон партия ташкилотларидан 1941 йил армияга 23.860 коммунист жўнаб кетган. Ватаннинг мардона жанг қилган ўғлонлари орасида бизнинг минглаб ҳамюртларимиз бор эди. Жумладан, гражданлар уруши ҳамда Ўрта Осиёда босмачиларга қарши курашда фаол иштирок этган, В. И. Ленин номли Ўрта Осиё бирлашган ҳарбий мактабининг собиқ бошлиғи ва ҳарбий комиссари генерал-майор И. Е. Петров Одессани ҳимоя қилди.

Кўчқор Турдиев кўрсатган жасоратни ким билмайди, дейсиз? 1941 йил октябрда олиб борилган суронли жанглардан бирида у душманнинг дзотини ва тўққиз гитлерчини тор-мор келтирди, душманнинг уч аскарини асир туширди.

Қозоғистонда тузилган 310-ўқчи дивизиясининг жангчилари Ленинград бўсағасидаги жангларда юксак жанговар активлик кўрсатдилар. Ғарбий фронтдаги 16-армиянинг генерал-майор И. В. Панфилов қўмондонлик қилган 316-ўқчи дивизияси Москва жанги тарихида шонли саҳифа яратди. И. В. Панфилов армияси Волоколамск яқинида мудофаа позициясини ишғол қилди.

Музейнинг учинчи қаватидаги экспозицияларнинг асосий мавзуи — Ватанимизнинг жанубий чегараларидаги жанговар истеҳкомга бағишланган. Экспонатлар: халқ томонидан яратилган нарсаларнинг ҳаммаси пухта ҳимоя қилиниши керак, деган ягона фикрга бўйсундирилган.

Виставка ҳозирда округ жангчилари машаққатли тоғ-чўл шароитларида ўзларининг жанговар маҳоратларини кунт билан такомиллаштираётганликлари, Ватанимизнинг жанубий чегараларини ҳушёрлик билан қўриқлаётганликлари тўғрисида ишончли ҳикоя қилади.

О. АПУХТИН.

СУРАТЛАРДА: 1) музейга кираверишдаги «Жанубий чегара ҳимоячисига» монументи; 2) Р. Оганесян, В. Немировский, В. Клеванцов томонидан тайёрланган, музей интерьерига ўрнатилган В. И. Ленин ҳайкали.

Автор фотолари.

● *Маданият хроникаси*

МАВСУМ ОЧИЛДИ

Ўзбек Давлат «Ёш гвардия» драма театри коллективи янги мавсумини очди. Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 60 йиллик байрами арафасида театр ўзининг ўнинчи мавсумини революция куйчиси Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг «Заҳарли ҳаёт» асари билан бошлади. Бу мавсумда томошабинларга тақдим этиладиган асарларнинг асосий қисми Улуғ Октябрь социалистик революцияси ва мамлакатимизда революциядан кейин юз берган беқиёс ўзгаришлар ҳақида ҳикоя қилади.

● *Билиб қўйган яхши*

Иссоп ўсимлигининг хосияти

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Ботаника боғида жуда кўп дори-дармон ўсимлиги ўстириб ўрганилмоқда. Уларнинг тури хилма-хил бўлиб Ер шарининг Европа, Осиё, Америка, Африка қитъаларидан келтириб интродукция қилинмоқда ва иқлимлаштирилмоқда.

Интродукция қилинаётган ўсимликлар таркибида алколоид, глюкозид ва эфир учрайди. Булар ичида эфир мойга бой бўлган ўсимликлардан доривор иссоп, лаванда, шалфей, қўтирноқ, ромашка, ялпиз, зизифура ва бошқалар айниқса диққатга сазовордир. Мамлакатимизда ҳамда чет элларда медицина, парфюмерияда, озиқ-овқат саноатида аҳамиятли бўлган доривор иссоп ўсимлигининг қатор хосияти бор.

Доривор иссоп таркиби эфир мойли, ошловчи модда, олеанол ва уросол кислота ва бошқа яна бир қанча химиявий моддалардан иборат. Унинг ватани Ўрта Денгиз атрофида жойлашган районлар бўлиб айрим турлари Ўрта Осиёда ҳам учрайди. Маданий ҳолда Кавказда, Қримда, Украинада, Молдавияда ва Ўрта Осиёда ўстирилади.

Доривор иссоп ярим бута ҳолида ўсадиган кўп йиллик ўсимлик бўлиб, бўйи 80—90 сантиметрга етади. Барги тасмасимон, гули зангори, оқ пушти рангда бўлиб, бошоққа ўхшаш тўпгул ҳосил қилади ва июнь—август ойларида гуллайди, сентябрда уруғи етилади.

Иссопнинг уруғи ниҳоятда майда, сирти силлиқ, шакли чўзинчоқ, жигарранг тусда 1 граммида 1000 дона уруғ бўлади.

Иссоп мойи медицинада бронхит ва бронхитли астма касаллигини даволашда, косметик буюмлар ишлаб чиқаришда, ликер — вино, саноатида, турли хил ичимликларни хушбўй ва хуштаъм қилишда ишлатилади.

Кўп йиллик текширишлар асосида иссоп бизнинг иқлим тупроқ шароитимизда яхши ўсмоқда ва ҳосил бермоқда. Бизнинг шароитда оммавий ўстирилса кўп миқдорда ўсимлик хом ашёсини олиш мумкин.

Н. ТОШМАТОВА,

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Ботаника боғи илмий ходими.

● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 14|IX да **Дон Карлос.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 14|IX да **Парвона.**

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 15, 16|IX да **Йўқ, омадсиз эмасман!**

ЦИРК

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Москва цирки артистларининг гастроллари, «СУВДА ЦИРК» АТТРАКЦИОНИ.

КИНО

14 СЕНТЯБРДА

САНЪАТ САРОЙИ — **Хавфли қувиш** (катта зал, кечқурун).

Ўз билганича яшамоқ — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кечқурун).

Сув ости салтанатининг маликаси — «ҚОЗОҒИСТОН» (кечқурун).

Арвоҳ-кема: Сув ости салтанатининг маликаси — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (19.00).

Бу қизча менга ёқади — «ИСКРА» (20.00).

15 СЕНТЯБРДА

САНЪАТ САРОЙИ — **Хавфли қувиш** (катта зал, кундуз ва кечқурун).

Ўз билганича яшамоқ — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Сув ости салтанатининг маликаси — «ҚОЗОҒИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Арвоҳ-кема; Сув ости салтанатининг маликаси — «ТОШКЕНТ» СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (14, 16.30, 19.00).

Бу қизча менга ёқади — «ИСКРА» (20.00).

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИНИНГ

РЕПЕРТУАР ПЛАНИ

14/IX да — ДОН КАРЛОС.
15 /IX — КОРСАР.
16/IX да — ТРАВИАТА.
17/IX да — ИСПАН МИНИАТЮРАЛАРИ.
18/IX да — ДОКТОР АЙБОЛИТ (12.00), ФЛОРИЯ ТОСКА (19.00).
20/IX да — МАЙСАРАНИНГ ИШИ.
21/IX да — БИР АКТЛИ БАЛЕТЛАР.
22/IX да — СЕВИЛЬЯ САРТАРОШИ.
23/IX да — СЕВГИ ТУМОРИ.
24/IX да — МАСХАРАБОЗЛАР.
25/IX да — КНЯЗЬ ИГОРЬ (12.00), БИР АКТЛИ БАЛЕТЛАР (19.00).
27/IX да — ТОҲИР ВА ЗУҲРА.
28/IX да — СПАРТАК.
29/IX да — РИГОЛЕТТО.
30/IX да — ОҚҚУШ КЎЛИ.

Спектакллар соат 19.00 да бошланади.
Билетлар театр кассасида соат 11.00 дан сотилмоқда.
33-90-81 телефони бўйича коллектив бўлиб келиш учун заявкалар қабул қилинади.

ТОВАРЛАР—ХАЛҚҚА

«ВЕГА—106—СТЕРЕО» ЭЛЕКТРОПРОИГРИВАТЕЛИ

Стерео ва монофоник грампластинка ёзувларини аъло эшиттиради. У ҳар қандай паст частотадаги кучайтиргич, шунингдек, телевизор, магнитафон ёки радиоприёмник билан комплектланган ҳолда ишлайверади.

Агарда сиз «Вега—106—Стерео»га севимли пластинкани қўйсангиз, у Сизни аъло даражадаги овози билан хушнуд этади.

Махсус мосламалар ана шундай фазилатни ҳосил қилади:
— диск айланиш тезлигини созлагич;
— пластинканинг нинаси босимининг регулятори;
— пластинкадаги звукоснимательни оҳиста тўхтатиш учун микролифт.

Электропроигривателнинг баҳоси — 150 сўм.

ЦКРО «ОРБИТА».

Спорт * Спорт * Спорт * Спорт * Спорт

БОКС

Студент бош соврин эгаси

СССРда хизмат кўрсатган тренер, республикамизда мардлар спорти — боксга асос солган Сидней Львович Жаксон хотирасига бағишланган бу йилги анъанавий Бутуниттифоқ турнирига якун ясалди. Ҳозирги вақтда Сидней Жаксоннинг шогирдлари — Ўзбекистон боксчилари Олимпиада, Европа, Бутуниттифоқ ва халқаро мусобақаларда муваффақиятли қатнашиб Ватанимиз спорт шарафини оширмоқдалар. Спорт мухлислари республикамиз вакиллари Р. Рисқиев, Н. Анфимов, Х. Содиқов, В. Юдин, Н. Хромов, Т. Ғуломов, Б. Ниёзов, А. Қодирохунов, В. Алексеев, Ф. Пак, С. Сергеев, Б. Усмонов, О. Зокиров, И. Эгамбердиев номларини яхши биладилар.

1966 йилдан бери ўтказилиб келинаётган бу турнир ёшлар маҳоратини ўстиришда муҳим восита бўлиб қолмоқда ва йилдан-йилга оммалашиб бормоқда. 12-анъанавий спорт анжуманида республикамизнинг барча областлари ва Боку, Фрунзе, Ашхобод, Красноярск, Оренбург шаҳарларининг 170 га яқин боксчиси «жанг майдонида» ўз маҳоратини кўрсатиш ва тажриба орттириш учун тўпланди.

6—11 сентябрь кунлари Тошкент Округ офицерлар уйининг ёзги театри саҳнасида ўрнатилган ринг кўпгина чарм қўлқоп мухлисларининг диққат марказида бўлди. Турнир соҳиби С. Л. Жаксон қатнашган вазн тоифасидаги спортчиларнинг асосий соврин учун ўтказган учрашувлари жуда қизғин бўлди. 51 килограммгача бўлган вазндаги «жангчилар»нинг баҳсида Ўзбекистон Давлат физкультура институтининг студенти Эмин Баратохунов муваффақият қозонди. У барча учрашувларни яққол ғалабалар билан ўз фойдасига ҳал эта олди. Мусобақанинг фахрли меҳмони, С. Жаксоннинг Олмаота шаҳрида яшовчи ўғли, Бутуниттифоқ тоифасидаги судья Лев Сидниеевич Жаксон ғолибни бош соврин билан тақдирлади. Мусобақа давомида мутахассис ва мухлислар кўпгина талантли ва маҳорати камол топаётган ёш «чарм қўлқоп усталарини» кўра олдилар. Булар Б. Октамов, Х. Қипчоқбоев, Р. Неъматов, Р. Губанов, А. Султонов, Н. Тўхтабоев, Г. Ошкин, Б. Аединов ва бошқалар. Қолган вазнларда қуйидагилар турнир ғолиби бўлдилар. К. Нурутдинов (Андижон), В. Пипа (Ашхобод), А. Икромов (Тошкент), Р. Ярбулов (Оренбург), В. Рослов (Фрунзе), А. Ильчук (Фарғона), Н. Хуторянец (Тошкент), Р. Салимов (Самарқанд), В. Веприцкий ва В. Борисов (иккаласи Фарғонадан).

М. ИЛҲОМБЕКОВ,
мусобақа судьяси.

МУСОБАҚА ҒОЛИБИ

Андижонда чим устида хоккей бўйича аёлларнинг IV Бутуниттифоқ «Дўстлик» турнири тугади. 5 кун давом этган қизғин курашлардан сўнг финалга маҳаллий «Андижанка» ва Москва областининг «Спартак» командалари чиқишди.

Шу командалар ўртасидаги ҳал қилувчи ўйиннинг асосий вақтида ҳисоб очилгани йўқ. Шундан сўнг командалар бештадан жарима тўпларини бажаришди. Бунда 3 : 2 ҳисобида андижонликларнинг қўли баланд келди. «Андижанка» турнир ғолиби бўлди.

Юнусобод массивида республикада биринчи «Универсам» магазини дастлабки харидорларга хизмат кўрсата бошлади. Магазинда озиқ-овқат маҳсулотлари билан бирга саноат моллари ҳам сотилмоқда.

СУРАТДА: «Универсам» бўлимларидан бирида.

Ҳ. Мирзакаримов фотоси.

ЭСИНГИЗДА БЎЛСИН...

▲ Ўсимлик мойини оғзи маҳкам беркитилган идишда сақлаш лозим. Агар идиш беркитилмай, унга ҳаво кириб турса, мойда оксидланиш ва химиявий реакция ҳосил бўлиб, у ошқозон ва ичакларнинг шиллиқ пардаларини яллиғлантириши, ҳатто заҳарлаши мумкин.

▲ Баъзан хамир етилиб ошиб кетса-ю, уни ишлашга вақтингиз бўлмаса, устига ҳўл қоғоз ёки ҳўл сочиқ ёпиб қўйинг, шунда у ачиб кетмайди.

▲ Гўшт иссиқда бузилмаслиги учун уни қопқоғига сирка суртилган сирли кастрюлкага солиб қўйиш мумкин. Қопқоқ устига сиркага ҳўлланган пахта қўйилса, яна яхши. Чунки, пашша сирка ҳидига яқин йўламайди.

Янги бошқарманинг вазифаси

Ўзбекистон ССР Давлат ўрмончилик хўжалигида доривор ўсимликлар бошқармаси очилди. Бошқарма республикада ботаника заказникларини ташкил этиш, фойдали ёввойи ўсимликларни муҳофаза қилиш, ўт-ўланларни кўпайтириш, химия-фармацевтика саноатида дорихоналарга планли равишда хом ашё териб тайёрлаш билан шуғулланади.

Ўзбекистондаги қайир ерлар ва тоғ ёнбағирлари шифобахш ўсимликларга бой. Уларнинг хили ҳам кўп. Шу йилнинг ўзидаёқ Ўзбекистонда муайян доривор ўсимлик турлари бўйича дастлабки тўртта ботаника заказникларини барпо этиш мўлжалланади. Масалан, мутахассисларнинг чамаларига кўра, Оҳангарон ва Бўстонлиқ районларида термопсис ўсадиган 20 минг гектар ер, Самарқанд областининг Қорадарё қайир ерларида маймунжийда ўсадиган 1000 гектар ер ажратилиши мумкин. Бойсун районида Ҳисор тоғининг ғарбий этакларида катта-катта ноқигул массивлари бўлади.

(ЎзТАГ).

Редактор
С. М. КАРОМАТОВ.

ТЕЛЕВИЗОР ЭКРАНИДА

14 СЕНТЯБРЬ — ЧОРШАНБА

Марказий телевидениенинг «Орбита—3» программаси

18.00 «Мактаб ўқувчилари ишосининг Бутуниттифоқ кўриги». 19.00 Янгиликлар. 19.30 «Инсон ва қонун». 20.00 «Халқаро конкурслар лауреати Светлана Навасардян чалади». Ереваидан олиб кўрсатилади. 20.35 «СССР халқ артисти М. М. Тарханов». Туғилган кунининг 100 йиллигига. 21.30 «Вақт» информацион программаси. 22.00 Спорт программаси. 1. УЕФА кубоги учун футбол мусобақалари. «Динамо» (Киев) — «Эйнтрахт» (Брауншвейг, ГФР). Киевдан олиб кўрсатилади. Танаффус пайтида — «Спортлото» тиражи. 2. Бадиий гимнастика бўйича СССР чемпионати. Минскдан олиб кўрсатилади. 00.15 Кўрсатувлар программаси.

Ўзбекистон телевидениесининг программаси

18.25 Кўрсатувлар программаси. 18.30 Болалар учун. «Бойчечак». 19.00 «СССР Конституцияси лойиҳаси тўғрисида суҳбатлар». «СССР гражданларининг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари». 1-кўрсатув. 19.20 «Мажбуриятларининг бажарилишини текширамиз». Тошкент агрегат заводи. 19.45 «Ахборот» информацион программаси (рус.). 20.00 Ўзбек классик қўшиқлари ва рақслари. 20.40 «Ахборот» информацион программаси. 21.00 Улуғ Октябрнинг 60 йиллигига бағишланган Иттифоқдош республикалар телевизион фестивали. Эстония телевидениесининг программаси. 21.30 Москва. «Вақт» информацион программаси. 22.00 Улуғ Октябрнинг 60 йиллигига бағишланган Иттифоқдош республикалар телевизион фестивали. Эстония телевидениесининг программаси (давоми). 23.40 Кўрсатувлар программаси.

Тошкент шаҳри ва Тошкент области учун программа

Тошкент кўрсатади. 19.00 Кўрсатувлар программаси. 19.05 «Осетия афсонаси». Бадиий фильм. 20.25 Тошкент янгиликлари. 20.45 «СССР Конституцияси лойиҳаси умумхалқ муҳокамасида». 21.15 Реклама ва эълонлар. 21.30 Совет давлати ва ҳуқуқи асослари. «Совет ҳуқуқи ва социалистик қонунчилик».

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ», («ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ») — орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.000; ГСП, ТОШКЕНТ, ЛЕНИН ПРОСПЕКТИ, 41-УЙ

ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор — 33-02-49 ва 33-02-58 гача. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р—14527. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, Тошкент шаҳри, «Правда Востока» кўчаси, 26. ИНДЕКС 64579 Нашр Г—3147.